

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดประชาธิปไตย ผู้ศึกษาได้ใช้แนวการวิเคราะห์ศาสตร์แห่งการตีความ ดังเช่น การศึกษาแนวคิดทั้งหมดของนักคิดในดับทที่คัดเลือกไว้ในฐานะเป็นภาพรวม และมองแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในฐานะแนวคิดย่อย ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้หลักการตีความของนักคิดต่างๆ ภายใต้อกรอบการวิเคราะห์แบบทฤษฎีการเมืองเพื่อตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์เปรียบเทียบแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดประชาธิปไตยแบบตัวแทนและแบบทางเลือก เพื่อชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย และนำเสนอทัศนะของตนเองว่ามีทัศนะเรื่องธรรมชาติมนุษย์อย่างไร ซึ่งผู้ศึกษาจะกล่าวไว้ในบทที่ 6 ส่วนในการตีความ ผู้ศึกษาจะพิจารณาแนวคิดเรื่องการให้เหตุผลสนับสนุนของนักคิดประชาธิปไตยเพื่อให้เห็นถึงทัศนะกว้างๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติมนุษย์และแนวคิดทางการเมือง ดังนั้นการทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จึงต้องศึกษาควบคู่ไปกับข้อเสนอต่างๆทางการเมืองของนักคิดเหล่านี้ด้วย การให้เหตุผลสนับสนุนยังสัมพันธ์กับการกำหนดบทบาทของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในแง่ที่ว่า นักคิดบางท่านใช้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เป็นฐานตั้งต้นในการนำเสนอแนวคิดทางการเมือง ส่วนนักคิดท่านอื่นๆ ก็ใช้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เพื่อสนับสนุนข้อเสนอทางการเมือง ทางด้านแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์นั้น ผู้ศึกษาจะชี้ว่าหน่วยในการวิเคราะห์ (unit of analysis) พื้นฐานคือปัจเจกบุคคล ดังนั้น การนำเสนอแนวคิดเรื่องแรงจิตใจของปัจเจกบุคคลจึงเป็นจุดตั้งต้นที่จะสืบหาต่อไปว่า องค์ประกอบอื่นๆ ของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ปัจเจกบุคคลคืออะไร ดังจะได้กล่าวไว้ในส่วนของเนื้อหาในบทอื่นๆ ว่า ธรรมชาติมนุษย์นั้นมีหลายด้าน เช่น ความเป็นปัจเจกบุคคล ความเป็นสังคม เสรีภาพ เหตุผล ผลประโยชน์ แต่ทุกแง่มุมด้านนั้นอยู่ภายใต้โครงสร้างทางจิตวิทยาเดียวกัน นั่นคือ มนุษย์กระทำการต่างๆ ภายใต้อิทธิพลของแรงผลักดันหรือแรงจิตใจสองแบบอันได้แก่ แรงจิตใจที่อ้างอิงถึงตนเอง และแรงจิตใจที่อ้างอิงถึงคนอื่นๆ แต่เนื่องจากนักคิดทุกท่านให้ความสำคัญอย่างมากกับผลลัพธ์ของแรงจิตใจ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้เสนอแนวคิดในการจัดประเภทแรงจิตใจออกเป็นแรงจิตใจที่ส่งผลให้สังคมสันติสุข และแรงจิตใจที่ส่งผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม ซึ่งการเน้นไปที่ผลลัพธ์ก็จะเป็นจุดเชื่อมโยงด้านอื่นๆ ของธรรมชาติมนุษย์ได้เช่นเดียวกันกับการจัดประเภทโดยอ้างอิงถึงโครงสร้างของจิต และที่สำคัญ การจัดประเภทของแรงจิตใจตามผลลัพธ์เป็นแนวทางที่นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านเห็นตรงกันแม้จะไม่ได้กล่าวขึ้นมาตรงๆ แต่นักคิดทุกท่านให้ความสำคัญที่จะเห็นได้จากแนวคิดศูนย์กลางเรื่องธรรมชาติมนุษย์นั้น นักคิดจะเน้นหนักไปที่การส่งเสริมผลประโยชน์ส่วนรวม ส่วนแนวคิดอื่นๆ จะสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวม ดังเช่น

แนวคิดเรื่องเหตุผลก็จะอธิบายว่าเหตุผลเป็นอุปกรณ์ในการทำความเข้าใจว่าผลประโยชน์ส่วนตัวที่ถูกต้อง หรือผลประโยชน์ส่วนรวมคืออะไร

ในบทนี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง ศาสตร์แห่งการตีความ แนวทางการศึกษาแบบทฤษฎีการเมือง ภูมิหลังของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ ลักษณะของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในงานทางการเมือง รวมถึงรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุน และแรงคลใจ

2.1 ศาสตร์แห่งการตีความ

ศาสตร์แห่งการตีความ(Hermeneutics) เป็นศาสตร์ที่พิจารณาถึงแนวคิดต่างๆ ที่ให้ความกระจ่างกับแนวคิดเรื่องการทำความเข้าใจ แก่นหลักในการตีความนั้นประกอบด้วยแก่นสามแก่น อันได้แก่

แก่นแรก การตระหนักว่าตนเองตั้งคำถามอะไรกับตัวบท เช่น ผู้ตีความท่านหนึ่งต้องการเข้าใจเจตนาของผู้แต่งตัวบท ผู้ตีความอีกท่านหนึ่งอาจจะต้องการแสวงหาความคิดลุ่มลึกจากตัวบทเพื่อนำไปใช้ประโยชน์บางอย่างในการดำรงชีวิต เช่น การอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธปรัชญาเพื่อฝึกฝนการใช้สติปัญญาในการทำมาหากินสิ่งต่างๆ หรือการอ่านนิทานอีสปเพื่อเรียนรู้คติในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

แก่นที่สอง การใช้วิจารณ์ของนักตีความว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อเนื้อหาส่วนใดของตัวบท

แก่นที่สาม การใช้วิจารณ์ในการเข้าใจให้ได้ว่าใจความสำคัญหลักของตัวบททั้งหมดคืออะไรและคำตอบสำหรับคำถามที่ตนเองต้องการทราบคืออะไร

แก่นแรกเป็นแก่นที่สำคัญที่สุดเพราะเป้าหมายของผู้อ่านสัมพันธ์กับการเลือกใช้แนวคิดศาสตร์แห่งการตีความตัวบทที่เหมาะสม ผู้อ่านที่มีเป้าหมายในการทราบเจตนาของผู้แต่งนั้นควรเลือกใช้แนวคิดศาสตร์แห่งการตีความของ ฟรีดริค ชไลเออมาเคอร์(Friedrich Schleiermacher 1768-1834) วิลเฮล์ม ดิลไธย์(Wilhelm Dilthey 1833-1911) เป็นหลัก ส่วนผู้อ่านที่มีเป้าหมายในการค้นหาความคิดลุ่มลึกในตัวบทเพื่อนำมาใช้ประโยชน์สำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน ควรเลือกใช้แนวคิดศาสตร์แห่งการตีความของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์(Martin Heidegger 1889-1976) และฮันส์ จอร์จ กาดามเมอร์ (Hans-George กาดามเมอร์ 1900 -) เป็นหลัก

นักคิดทั้งสี่ท่านข้างต้นเป็นนักคิดศาสตร์แห่งการตีความสมัยใหม่ที่สำคัญ นักคิดสองท่านแรกเป็นนักคิดศาสตร์แห่งการตีความแบบวิธีวิทยา* ทั้งสองท่านมีวัตถุประสงค์ในการเข้าใจความหมายตามเจตนาของผู้แต่ง และเชื่อว่ามนุษย์สามารถอ่านความคิดและจิตใจของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง และในการตีความ ผู้ตีความจะต้องทำใจให้ปราศจากอคติใดใดเพื่อหยั่งรู้ให้ได้ว่าผู้แต่งมีความคิดและสภาพจิตใจอย่างไรขณะที่ผู้แต่งนั้นๆ เขียนตัวบท สำหรับนักคิดสองท่านหลัง เป็นนักคิดศาสตร์แห่งการตีความเชิงปรัชญา** ทั้งสองท่านมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาคำตอบให้กับคำถาม

* นักคิดศาสตร์แห่งการตีความในเชิงวิธีวิทยามีเป้าหมายในการตอบคำถามว่ามนุษย์เข้าใจถ้อยคำต่างๆ ที่มนุษย์คนอื่นๆ พูดได้อย่างไร เช่น ชาลเออมาเคอร์ให้คำตอบว่ามนุษย์เข้าใจคำพูดของผู้อื่นด้วยวิธีการหยั่งรู้จิตใจของผู้อื่น ซึ่งการหยั่งรู้นี้เป็นการหยั่งรู้ความหมายของภาษาโดยอาศัยความเข้าใจหลักไวยากรณ์และความหมายของคำศัพท์ รวมถึงการหยั่งรู้ความคิดและจิตใจของผู้พูด ส่วนคิลเชย์นั้นก็เสนอวิธีการในการทำความเข้าใจแรงดลใจ ความตั้งใจ และความคิดของมนุษย์ ผู้สนใจโปรดดู

David Jasper, A short introduction to Hermeneutics (USA: Westminster John Knox Press, 2004), p. 84. และ Richard E. Palmer, Hermeneutics: Interpretation theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger and Gadamer (USA: Northwestern University Press, 1969), pp. 94, 86.

** ขณะที่นักศาสตร์แห่งการตีความเชิงวิธีวิทยามองว่า การตีความเพื่อให้เข้าใจความหมายของคำพูด หรือภาษาเขียนนั้นเกิดขึ้นเมื่อเราไม่เข้าใจสิ่งๆ นั้น แต่นักศาสตร์แห่งการตีความเชิงปรัชญามองว่า การเข้าใจ หรือ การตีความ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ ดังที่ ไฮเดกเกอร์ และ กาดาเมอร์มองว่า มนุษย์จะสนใจและทำความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ รอบตัว เพราะมนุษย์มีธรรมชาติที่จะห่วงใยตัวเองและต้องการรู้ว่าจะอาศัยสิ่งต่างๆ รอบตัวมาใช้ทำประโยชน์อะไรให้กับตัวเองได้บ้าง ความสนใจทำให้มนุษย์ตีความและเข้าใจสิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลา มนุษย์มีความเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่แล้ว การตีความไม่ได้เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ไม่เข้าใจสิ่งๆ หนึ่ง การดำรงชีวิตอยู่ในโลกคือการตีความ การตีความจึงเป็นรากฐานของการดำรงชีวิต รวมถึงการเข้าใจปรัชญาต่างๆ การตีความไม่ใช่วิธีการในการเข้าใจแต่คือลักษณะของการดำรงชีวิตมนุษย์ ดังนั้น ไฮเดกเกอร์ และ กาดาเมอร์จึงเป็นนักศาสตร์แห่งการตีความเชิงปรัชญา บทสรุปแนวคิดข้างต้นมาจากการอ่านหนังสือดังต่อไปนี้

Dermot Moran, Introduction to phenomenology (London: Routledge, 2000), pp. 235, 238, 239, 248. || และ Alan How, The Habermas-Gadamer debate and the nature of the social : Back to bedrock (Great Britain: Ipswich Book, 1995), p. 9. || และ Jean Grondin, Introduction to philosophical Hermeneutics (USA: Yale University Press, 1994), pp. 90, 95. Charles B. Guignon, editor, The Cambridge companion to Heidegger (Cambridge: Cambridge University Press, 1993), p. 11.

ต่างๆที่ผู้ตีความต้องการทราบจากถ้อยคำของผู้พูดหรือจากตัวบทของผู้แต่ง ไฮเดกเกอร์และกาคาเมอร์ไม่เชื่อว่ามนุษย์จะสามารถเข้าถึงจิตใจของผู้แต่งตัวบทได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะความเข้าใจของผู้ตีความขึ้นอยู่กับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว เช่น ทัศนคติที่แพร่หลายอยู่ในยุคสมัยของผู้ตีความ รวมถึงประเพณีต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นผู้ตีความจึงไม่สามารถเข้าใจผู้แต่งได้จริงๆ แต่การทำความเข้าใจความหมายของตัวบทนั้นเป็นไปได้โดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจเจตนาของผู้แต่ง เพราะภาษาเป็นสื่อกลางที่ทำให้มนุษย์สามารถเข้าใจตัวบทได้ นอกจากนี้ผู้ตีความยังเข้าใจตัวบทยังแตกต่างกันไปได้ เพราะการทำความเข้าใจที่ดีคือการแตกแขนงความคิดแยกย่อย หรือการได้รับแง่คิดคติสอนใจ หรือ ความคิดอ่านที่ลุ่มลึกมากยิ่งขึ้นในเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่ผู้ตีความต้องการทราบจากตัวบทที่อ่าน

อย่างไรก็ดี นักคิดทั้งสี่ท่านต่างก็มองข้ามประโยชน์ของแนวทางการตีความแบบที่แตกต่างจากแนวทางของตน ในส่วนของคิลเธย์ และชไลเออมาเคอร์ ซึ่งมีเป้าหมายในการเข้าใจเจตนาของผู้แต่งนั้นกลับมองไม่เห็นว่าการตีความแบบ ไฮเดกเกอร์ และกาคาเมอร์ จะช่วยให้ผู้ตีความเข้าใจเจตนาของผู้แต่งได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เพราะแนวทางแบบไฮเดกเกอร์และกาคาเมอร์ซึ่งเน้นให้ผู้ตีความแปลภาษาที่เข้าใจยากจากอดีต หรือ จากสังคมอื่นให้คนร่วมสมัยเข้าใจได้ง่ายด้วยนั้นจะช่วยให้ผู้ตีความเข้าใจเจตนาของผู้แต่ง ได้ถ่องแท้ขึ้น เพราะผู้ตีความจะสามารถเข้าใจอย่างแท้จริงว่าความคิดและจิตใจของผู้แต่งที่อยู่ต่างยุคสมัยและต่างสถานที่นั้นแตกต่างจากคนร่วมสมัยปัจจุบันหรือคนในสังคมเดียวกับผู้ตีความในแง่ไหน และอย่างไร เช่น การตีความราคาข้าวของที่แพงในยุคสมัยหนึ่งด้วยการเปรียบเทียบค่าของเงินตรากับข้าวของในยุคสมัยปัจจุบัน เช่น ก๋วยเตี๋ยวชามละ 5 บาทในอดีตนั้น เท่ากับก๋วยเตี๋ยว ชามละ 25 บาทในปัจจุบัน เป็นต้น

ทางด้านไฮเดกเกอร์และกาคาเมอร์นั้นก็มองข้ามประโยชน์ของแนวคิดของชไลเออมาเคอร์และคิลเธย์ ทั้งๆที่ การเข้าใจเจตนาของผู้แต่งตามแนวคิดของชไลเออมาเคอร์และคิลเธย์จะช่วยให้ผู้ตีความสามารถมองเห็นความคิดลุ่มลึกต่างๆ จากตัวบทได้ง่ายเข้าเพราะผู้ตีความเข้าใจเนื้อหาของตัวบทได้ชัดเจนขึ้นจากการเข้าใจเจตนาของผู้แต่ง¹ เช่น การที่นายจ้างคนหนึ่งสอนศีลธรรมให้กับเด็กฝึกหัดงานด้วยประโยคซ้ำๆ ว่าให้ขยัน และซื่อสัตย์ เป็นไปได้ว่าเด็กฝึกหัดงานจะตีความไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เช่น เด็กอาจจะกลับมามองตัวเองและคิดว่านายจ้างมองว่าตนเองขี้เกียจและคดโกง ถ้าเด็กไม่ใช่คนที่ขี้เกียจหรือคดโกงก็อาจจะไม่พอใจนายจ้างเป็นต้น หรือ เด็กอาจจะมองว่านายจ้างห่วงใยเราและอยากจะทำให้เราเป็นคนดีของสังคมแบบเดียวกับที่นายจ้างเป็น การทราบเจตนาของผู้

¹Brian Fay, *Contemporary philosophy of social science* (USA: Blackwell Publisher, 1999), pp. 152, 153.

พวกเขาจะช่วยให้เด็กเข้าใจสารที่นายจ้างพูดออกมา และจากสารที่เขาเข้าใจได้แล้ว เด็กก็อาจจะมีความคิดลุ่มลึกต่อไปได้อีกว่า ต่อไป เราจะต้องฝึกหัดคนงานและสอนศีลธรรมเขาด้วยความห่วงใย นอกเหนือจากจะสอนแต่งงานอย่างเดียว หรือ เด็กอาจจะคิดต่อไปว่า ความขยันและความซื่อสัตย์นั้นจะช่วยให้ชีวิตประสบความสำเร็จเหมือนกับนายจ้าง ดังนั้นเด็กจึงยึดถือศีลธรรมดังกล่าวเป็นคติพจน์ในการทำงานทุกอย่าง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า แนวทางศาสตร์แห่งการตีความทั้งสองแบบคือ แบบศาสตร์แห่งการตีความเชิงวิจิตรวิทยา และศาสตร์แห่งการตีความเชิงปรัชญาต่างเป็นแนวทางที่ให้ประโยชน์ต่อกัน ผู้ตีความที่มีเป้าหมายในการทำความเข้าใจเจตนาของผู้แต่งจึงควรใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของชไลเออมาเคอร์และคิลเธย์เป็นหลัก และใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของไฮเดกเกอร์และกาคาเมอร์ประกอบ ส่วนผู้ตีความที่มีเป้าหมายในการแสวงหาความคิดลุ่มลึกจากตัวบทจึงควรใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของไฮเดกเกอร์และกาคาเมอร์เป็นหลัก และใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของชไลเออมาเคอร์และคิลเธย์ประกอบ จะเห็นได้ว่าแนวทางการตีความทั้งสองแบบสามารถเสริมกันและกัน

สำหรับการใช้แนวทางศาสตร์แห่งการตีความหลักๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาใช้แนวทางของกาคาเมอร์ เป็นสำคัญ และใช้แนวทางของชไลเออมาเคอร์ และคิลเธย์ ประกอบ ดังจะอธิบายต่อไปนี้

ผู้ศึกษาใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของไฮเดกเกอร์และกาคาเมอร์ซึ่งชี้ว่าในการตีความ ผู้ตีความต้องตั้งสมมติฐานล่วงหน้า และทดสอบสมมติฐานที่ว่า นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนมองชนชาติมนุษยในแง่ลบกว่านักคิดประชาธิปไตยทางเลือก

ผู้ศึกษาใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของกาคาเมอร์ในลักษณะต่อไปนี้ ศาสตร์แห่งการตีความของกาคาเมอร์ เน้นความหมายในรูปที่มีนัยยะสำคัญในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การตีความทั้งสองสามารถเสริมกันและกัน สำหรับการแปลนั้นมีบทบาทในการตอบคำถามเกี่ยวกับความหมายของตัวบทหรือเจตนาของผู้แต่งได้ดีขึ้น ความคิดของผู้แต่งที่ต่างยุคต่างสมัยและต่างวัฒนธรรมจะสามารถเป็นที่เข้าใจสำหรับผู้อ่านได้เมื่อความคิดดังกล่าวได้รับการแปลเป็นคำศัพท์และประโยคร่วมสมัย พร้อมทั้งตระหนักด้วยว่ากระบวนการแปลภาษาจะต้องได้รับการอธิบายขยายความถึงความหมายตามเจตนาของผู้แต่ง ณ ยุคสมัยนั้น² เช่น คำว่า ประชาธิปไตยนั้นไม่ได้มีความหมายในแง่ดีสำหรับนักคิดทุกคน หรือทุกยุคสมัย ขณะที่คำว่าประชาธิปไตยในปัจจุบันเป็นคำที่มีความหมายในแง่ดี ดังนั้น ตามแนวความคิดแบบเจตนานิยม ในการอธิบายแนวคิดของนักคิด

² Ibid., p. 152.

ประชาธิปไตยคลาสสิกซึ่งไม่ได้กล่าวว่าตนเองกำลังเสนอแนวคิดประชาธิปไตย การอธิบายถึงทัศนะของนักคิดเหล่านี้ต่อความหมายของคำว่าประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ขณะเดียวกันวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิทยานิพนธ์ที่ต้องการศึกษาแนวคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้นจำเป็นต้องบ่งชี้ว่าองค์ประกอบของแนวคิดประชาธิปไตยที่สำคัญมีอะไรบ้าง ตามความหมายแบบนัยยะสำคัญของตัวบท แนวคิดของ พับลิอัส เจมส์ มิลล์ และจอห์น สจ๊วต มิลล์ มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการปฏิบัติและแนวคิดประชาธิปไตยตัวแทน ดังนั้น แม้ว่าผู้ศึกษาจะเรียกนักคิดเหล่านี้ว่าเป็นนักคิดประชาธิปไตยตัวแทน แต่การอธิบายถึงกระแสความคิดของคนร่วมสมัยของนักคิดเหล่านี้ซึ่งรวมถึงทัศนะของนักคิดเหล่านี้เองด้วยว่ามีทัศนคติต่อแนวคิดและคำว่า ประชาธิปไตยอย่างไร ดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1

จะเห็นได้ว่า แนวคิดของกาคาเมอร์สอดคล้องกับแนวทางการตีความตัวบทด้วยการตั้งคำถามจากความสนใจของผู้ศึกษาเพื่อหาคำตอบว่าธรรมชาติมนุษยชนของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนกับทางเลือกแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องประชาธิปไตยซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ประเทศส่วนใหญ่ในปัจจุบันใช้อยู่ได้ดีขึ้น และทำให้สามารถเป็นฐานความรู้ในการตัดสินใจต่อไปว่าเราควรปรับปรุงรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยต่อไปในทิศทางใด จะเห็นได้ว่า การที่แนวคิดประชาธิปไตยเป็นแนวคิดการเมืองที่เราปัจจุบันยึดถือ ดังนั้นการตีความตัวบทจึงเป็นการตีความที่เน้นนัยสำคัญของตัวบท นอกจากนี้ผู้ศึกษายังตีความตามแนวทางของกาคาเมอร์ด้วยการตัดสินใจด้วยตัวเองว่ารูปแบบทางการเมืองและแนวคิดธรรมชาติมนุษยชนแบบใดที่ผู้ศึกษาเห็นด้วยหรือปฏิเสธ ในส่วนของการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของนักคิดและการนำเสนอแนวคิดของผู้ศึกษาเองนั้น ส่วนนี้จะเป็นแนวการตีความในแบบกาคาเมอร์อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพราะ ขณะที่ชโลเอมาเคอร์เน้นให้ผู้ตีความวางฐานการตีความอยู่ที่ตัวบท

---

*สรุป สูตรแห่งการตีความตามแนวคิดของชโลเอมาเคอร์มีสองสูตร ได้แก่

สูตรแรก การเข้าใจผู้แต่งอย่างผู้แต่งเข้าใจตัวเอง

สูตรที่สอง การเข้าใจผู้แต่งได้ดีกว่าที่ผู้แต่งเข้าใจตัวเอง(เป้าหมายเชิงอุดมคติ ในความหมายของการไม่สามารถไปถึงความเข้าใจที่เต็มที่สมบูรณ์ แต่อย่างน้อยความพยายามในการเข้าใจผู้แต่ง ในแง่ด้านใดเพียงด้านหนึ่งอย่างลึกซึ้งก็เป็นความพยายามที่มีค่า) เป้าหมายนี้ทำให้ผู้ตีความสามารถวิพากษ์วิจารณ์ เห็นข้อดี ข้อเสียของผู้แต่ง ความแตกต่างจากการตีความตัวบทของกาคาเมอร์คือ

1.กาคาเมอร์มีเป้าหมายในการทำความเข้าใจสารในตัวบท(ความหมายในตัวบทเป็นฐานในการตีความแต่ความหมายดังกล่าว ไม่ใช่ความหมายตามเจตนาของผู้แต่ง)

2.กาคาเมอร์เน้นผู้อ่านในฐานะเป็นผู้ตั้งคำถามและผู้สังเคราะห์ความหมายระหว่างสารตัวบท และ ผู้ตีความ

กาคาเมอร์เน้นตัวผู้อ่านในฐานะเป็นผู้ที่ตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์ และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวคิดของตัวเองขึ้นมาใหม่^๑

สำหรับการตีความตามแนวทางของชไลเออมาเคอร์และคิลเชย์ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาไม่เน้นในส่วนการตีความเจตนาของผู้แต่งมากเท่ากับเนื้อหาในตัวบท ดังนั้นในส่วนของการใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวคิดของชไลเออมาเคอร์ ผู้ศึกษาจะเน้นการตีความตัวบทในมิติเชิงไวยากรณ์ และจะใช้การตีความในมิติเชิงจิตวิทยาเสริม การตีความตัวบทในมิติเชิงไวยากรณ์ หมายถึงการเข้าใจความหมายของคำศัพท์ และรูปประโยค โดยใช้ความรู้ด้านหลักภาษาและไวยากรณ์ ส่วนการตีความตัวบทในมิติเชิงจิตวิทยาหมายถึงการตีความความหมายของคำศัพท์โดยคาดเดาความหมายตามเจตนาของผู้แต่ง การตีความเช่นนี้ใช้ในกรณีที่ผู้แต่งไม่ได้อธิบายความหมายของคำศัพท์ไว้โดยตรง และผู้ตีความจะต้องคาดเดาความหมายโดยการหาเนื้อหาในตัวบทมาสนับสนุนแนวทางการตีความของตน^๒ ผู้ศึกษาได้ทำการตีความในเชิงจิตวิทยา เช่น การตีความความหมายของคำว่าอำนาจตามแนวคิดของซุมปีเตอร์ซึ่งเขาไม่ได้ให้นิยามความหมายของคำนี้ไว้เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาเห็นว่าแนวความคิดของชไลเออมาเคอร์ที่มีทัศนะว่าเราสามารถเข้าใจผู้แต่งได้ราวกับที่ผู้แต่งเข้าใจตัวเอง(mental transfer) เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก ดังนั้นผู้ศึกษาไม่ได้มีเป้าหมายในการตีความประเด็นความคิดบางอย่างของนักคิด โดยคาดหวังว่าจะต้องเข้าถึงจิตใจของผู้แต่งได้ราวกับเป็นผู้แต่งเองอย่างเต็มที่ แต่จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาในตัวบทเป็นหลัก

ในส่วนของคิลเชย์ ผู้ศึกษาได้ใช้ศาสตร์แห่งการตีความตามแนวทางของคิลเชย์ซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาบริบทเพื่อให้เข้าใจตัวบทยิ่งขึ้น ดังเช่น ในยุคสมัยของซุมปีเตอร์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในบางประเทศกลับส่งผลให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยไร้

ผู้สนใจโปรดดู Jean Grondin, Introduction to philosophical Hermeneutics (USA: Yale University Press, 1994), p. 71.

* โปรดดู Weinger, D. Hermeneutics and phenomenology[Online]. 1999. Available from:

http://people.bu.edu/wildman/WeirdWildWeb/courses/wphil/lectures/wphil_theme19.htm--[29, August 2005]

^๓ Paul Ricoeur, Hermeneutics and the human sciences. trans. John B. Thompson (Cambridge: Cambridge University Press, 1981), p. 47. and David Jasper, A short introduction to Hermeneutics (USA: Westminster John Knox Press, 2004), p. 7.

เสถียรภาพ ดังนั้น การที่เขาขุมปีเตอร์อธิบายถึงความโง่เขลาของคนส่วนใหญ่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้นเมื่อเราทราบบริบท

สำหรับแนวทางในการใช้ศาสตร์แห่งการตีความเหล่านี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ศาสตร์แห่งการตีความของนักคิดต่างๆ โดยมีจุดเน้นที่การทำความเข้าใจเนื้อหาในตัวเองและการเข้าใจนัยยะสำคัญที่ตัวบทมีต่อผู้อ่านและการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของผู้แต่งและนำเสนอทัศนะของตนเอง ขณะเดียวกันก็พิจารณาถึงเจตนาของผู้แต่งและบริบททางประวัติศาสตร์เพื่อตอบคำถามประเด็นที่ต้องการศึกษาจากตัวบท

เมื่อผู้ศึกษาได้พิจารณาแนวทางดังกล่าวโดยเปรียบเทียบกับแนวทางการศึกษาในแบบทฤษฎีการเมืองตามคำนิยามของจอห์น พลาเมนแนทซ์(John Plamentnaz) แล้ว ผู้ศึกษาพบว่ามีความสอดคล้องต้องกันพอดี ดังนั้น แนววิเคราะห์ที่สำคัญในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือทฤษฎีการเมืองซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดศาสตร์แห่งการตีความในแบบต่างๆ แต่เพื่อให้เราเข้าใจความแตกต่างระหว่างแนววิเคราะห์ทฤษฎีการเมืองและแนวการศึกษาทางการเมืองอื่นๆ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนววิเคราะห์แบบประวัติศาสตร์การเมือง และปรัชญาการเมืองโดยสังเขปด้วย อย่างไรก็ตาม การจัดประเภทเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่า แต่ละประเภทแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ความแตกต่างระหว่างแนววิเคราะห์ทั้งสามแนวนี้อยู่ที่ว่าเป้าหมายของผู้ศึกษา กล่าวคือ ผู้ศึกษาแนวคิดทางการเมืองในแนวทางประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองมีเป้าหมายในการเข้าใจความคิดของนักคิด ผู้ศึกษาแนวคิดทางการเมืองในแนวทางปรัชญาการเมืองมีเป้าหมายในการแสวงหาภูมิปัญญาที่กระทำให้มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจที่ดีในเรื่องกิจกรรมส่วนรวม ส่วนผู้ที่ศึกษาแนวคิดทางการเมืองในแนวทางทฤษฎีการเมืองมีเป้าหมายในการวิเคราะห์และตรวจสอบความคิดทางการเมือง เรียนรู้วิธีการให้ความหมายของคำและวิธีการโต้แย้งถกเถียงของนักคิด รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของนักคิดพร้อมทั้งเสนอจุดยืนของตนเองได้

2.2 การศึกษาในแนวประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง แนวปรัชญาการเมือง และแนวทฤษฎีการเมือง

การศึกษาคิดทางการเมืองของนักคิดทางการเมือง แบ่งออกเป็นสามแนวทางได้แก่ การศึกษาในแนวประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง แนวปรัชญาการเมือง และแนวทฤษฎีการเมือง⁴

---

⁴ไชยันต์ ไชยพร, “(ร่าง)ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาในแนวประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง แนวปรัชญาการเมือง และแนวทฤษฎีการเมือง.” เอกสารประกอบการสอนนิสิต

2.2.1 การศึกษาในแนวประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง

สำหรับแนวการศึกษาแบบ ประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมืองนั้นมีปรัชญาพื้นฐานความ เชื่อว่า ความคิดของคนเกิดขึ้นได้จากการตอบสนองอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมหรือบริบท ดังนั้น ใน การวิเคราะห์ความคิดของนักคิดคนหนึ่ง นอกจากเราจะสนใจศึกษาข้อความตัวบท(text) ของนักคิด แล้ว เราต้องทำความเข้าใจกับบริบทด้วย

ในการทำความเข้าใจบริบทนั้น กระทำได้โดยการหาหลักฐานข้อมูลต่างๆ ในสังคมที่นัก คิดนั้นอาศัยอยู่เพื่อให้เราเข้าใจเจตนาของนักคิดได้อย่างแม่นยำ สำหรับความรู้ที่ได้จากการศึกษา แนวนี้คือ ความคิดของนักคิด เพื่อจะได้รู้อย่างถูกต้องว่า นักคิดในอดีตคิดอะไร ซึ่งนำมาใช้ใน ปัจจุบันไม่ได้ ประโยชน์ของแนวการศึกษานี้เป็นไปในทางวิชาการล้วนๆ การหาความแม่นยำใน การเข้าใจความคิดในอดีตมีเป้าหมายในการเข้าใจความคิดของนักคิดได้เหมือนกับที่ตัวนักคิดคน นั้นเข้าใจ และเป้าหมายที่สำคัญยิ่งกว่าคือ การเข้าใจความคิดของนักคิดได้ดีกว่าตัวนักคิดเอง นำ สังกเกตว่าเป้าหมายในการศึกษาตามแนวทางประวัติศาสตร์ความคิดการเมืองคือเป้าหมายในการตี ความตามแนวคิดของชไลเออมาเคอร์ด้วย

2.2.2 การศึกษาในแนวปรัชญาการเมือง

สำหรับการศึกษาในแนวปรัชญาการเมืองนั้น เริ่มต้นจากการทำความเข้าใจความหมายของ คำว่า ปรัชญาการเมือง ปรัชญาการเมืองคือ ความรักในภูมิปัญญาทักษะที่จะทำให้เรามีวิจารณ์ญาณ และการตัดสินใจที่ดีในเรื่องกิจกรรมหรือการกระทำในกิจกรรมส่วนรวม ความรู้ดังกล่าวนี้ หมายถึง ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาซึ่งนำวิจารณ์ญาณในการตัดสินใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ ความรู้ที่เป็น ภูมิปัญญานี้มีจุดมุ่งหมายในแสวงหาสิ่งที่ดี

การศึกษาในแนวปรัชญาการเมืองนี้เชื่อว่า ธรรมชาติมนุษย์นั้นปรารถนาสิ่งที่ดี โดยมีเงื่อนไขว่า สิ่งที่ดีนั้นทำให้เขามีความสุข ด้วยจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้ นักปรัชญาการเมืองแสวงหาคำตอบ ให้กับคำถามอมตะเกี่ยวกับชีวิตที่ดี

ปรัชญาการเมืองเชื่อว่า มีคำตอบที่เป็นสัจธรรม เชื่อว่ามีภูมิปัญญาที่แท้จริงที่จะใช้ตอบ ปัญหาต่างๆ ในทุกสมัย ซึ่งอาจจะตอบได้โดยตรงหรือทางอ้อมที่ต้องอาศัยการประยุกต์ ปรัชญาการเมือง

เมืองเชื่อว่า นักคิดบางคนเป็นนักคิดที่อัจฉริยะยิ่งใหญ่ที่ได้ค้นพบภูมิปัญญาที่แท้จริงที่ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้กาลเวลา

เนื่องจากปรัชญาการเมืองมีความเชื่อในความเป็นไปได้ของความอัจฉริยะที่ยิ่งใหญ่ของนักคิดและแนวคิดของเขา หรือที่เรียกว่า The Great Tradition ฉะนั้น จุดมุ่งหมายในการศึกษาความคิดของนักคิดคือ ทำอย่างไรที่จะเข้าใจนักคิดที่ยิ่งใหญ่ได้เท่าที่นักคิดเขาคิด สำหรับปรัชญาการเมืองนั้นเชื่อว่ามีความรู้ที่ยิ่งใหญ่อันอยู่เหนือกาลเวลาที่ต้องค้นหาจากนักคิดที่ยิ่งใหญ่

การศึกษาในแนวปรัชญาการเมืองเชื่อว่า ในการศึกษาของนักคิดที่ยิ่งใหญ่นั้น ข้อเขียนหรือตัวบท ของนักคิดนั้นเพียงพอที่จะทำการค้นหาภูมิปัญญาความรู้ ซึ่งการศึกษาในแนวนี้ แม้ไม่ต้องเสียเวลากับการศึกษาบริบทมากเท่าแนวประวัติศาสตร์ แต่การศึกษาแนวปรัชญาการเมือง ที่ผู้ศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะค้นหาภูมิปัญญาสังขรณ์สำหรับตนเอง ทำให้ต้องจริงจังกับตัวบทและตัวเอง เขาจะต้องใช้วิจารณ์เหตุผลที่เขามีเข้าตรวจสอบความคิดที่มีอยู่ในตัวบท เขาจะต้องตั้งคำถามกับข้อเสนอในตัวบท เขาจะต้องนำความคิดในอดีตมาตรวจสอบโดยใช้สถานการณ์ปัจจุบันเป็นตัวทดสอบ เขาจะต้องพยายามแยกแยะระหว่างสิ่งที่เป็นแก่นความรู้กับสิ่งที่เป็นเปลือก เขาจะต้องคุยกับหนังสือให้เหมือนกับคุยกับนักคิดเจ้าของหนังสือให้ได้ ยามเขาสงสัยประเด็นอะไรในหนังสือ เขาจะต้องสมมติตัวเองเป็นนักคิดคนนั้น และพยายามตอบข้อสงสัยที่เขา มี เมื่อได้คำตอบที่เขาตอบตัวเองแล้ว เขาก็จะต้องตรวจสอบคำตอบนั้นต่อไปจนถึงรากที่ไม่ต้องสงสัยและไม่ต้องการคำตอบอีกต่อไป

ข้อสรุปที่ผู้ศึกษาในแนวปรัชญาการเมืองได้จากการศึกษาความคิดของนักคิดนั้นทำให้ผู้ศึกษามีปัญหาที่จะสังเกตเห็นได้ด้วยตัวเองว่าความคิดของนักคิดมีจุดแข็งจุดอ่อน มีเหตุผลและไม่มีเหตุผล มีความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องหรือไม่อย่างไร แนวปรัชญาการเมืองมีเป้าหมายในการทำให้คนมีปัญญาที่เป็นของตัวเองมากกว่าสิ่งอื่นใด และการศึกษาในแนวปรัชญาการเมืองเท่านั้นที่จะทำให้คนเป็นนักคิดนักปรัชญาได้

2.2.3 การศึกษาในแนวทฤษฎีการเมือง

เนื่องจากผู้ศึกษาตีความแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวทฤษฎีการเมือง ดังนั้นผู้ศึกษาจะกล่าวถึงการศึกษาในแนวทางนี้เป็นพิเศษ และจะชี้ว่าผู้ศึกษาได้ใช้ศึกษาตัวบทของนักคิดตามแนวทฤษฎีการเมืองอย่างไรบ้าง จากนั้น ผู้ศึกษาจะเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์แห่งการเมืองและการศึกษาในแนวทฤษฎีการเมืองด้วยการชี้ให้เห็นว่าแนวทฤษฎีการเมืองเป็นการเลือกที่จะปรับใช้แนวคิดศาสตร์แห่งการตีความแบบกาคาเมอร์ คิลเชย์ และชไลเออร์มาเคอร์โดยให้ความสำคัญกับ กาคาเมอร์และชไลเออร์มาเคอร์เป็นหลัก

ก. ลักษณะของการศึกษาในแนวทฤษฎีการเมือง

การศึกษาในแนวทางทฤษฎีการเมืองนี้ จอห์น พลาเมนแนทซ์ (John Plamenatz) ประมาจารย์ในสาขาทฤษฎีการเมืองและสังคมที่มีชื่อเสียงที่สุดท่านหนึ่ง ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับแนวทางนี้ไว้ว่า แนวการศึกษาที่น่าสนใจที่จะวิเคราะห์ประเด็นข้อถกเถียงและความคิดของนักคิดอย่างถี่ถ้วน โดยไม่จำเป็นต้องลงไปศึกษาบริบท เว้นเสียแต่ว่า ความรู้เกี่ยวกับบริบทสภาพแวดล้อมของนักคิดจะช่วยให้เข้าใจประเด็นหรือความคิดของนักคิดชัดเจนขึ้นและสามารถป้องกันความเข้าใจผิดที่สำคัญก็คือ ผู้ศึกษาในแนวของเขา ซึ่งตัวเขาเรียกว่า แนวการตรวจสอบอย่างวิพากษ์ (critical examination) จะต้องใช้วิจารณ์และการตัดสินใจของตัวเองในการศึกษาวิเคราะห์ หลายครั้งที่ผู้ศึกษาตัดสินใจที่จะข้ามประเด็นบางประเด็นไป หรือบางครั้งเขารู้สึกพอใจที่จะกล่าวถึงบางประเด็นอย่างเพียงผิวเผินหรือเพียงแค่ว่าๆ เท่านั้น

ในการศึกษาทฤษฎีการเมือง เราจะต้องตรวจสอบวิพากษ์ความคิด ประเด็นและสมมติฐานต่างๆ ในงานของนักคิดทางการเมือง การศึกษาในแนวทางนี้จะเป็นการตรวจสอบวิพากษ์ความคิดของนักคิดภายใต้บริบททางทฤษฎีที่เป็นที่รู้จักกันดีและถกเถียงกันต่อเนื่องมานานและยังคงมีความสำคัญอยู่บ้าง เราต้องดูว่าการใช้คำและวิธีการโต้แย้งของนักคิดว่าเขาทำอย่างไร และนี่จะทำให้เราเรียนรู้วิธีการ ใช้คำและสร้างข้อโต้แย้งของเราเองได้ และจากการพบความบกพร่องในการอธิบายของนักคิดทำให้เราสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่นักคิดต้องการจะอธิบาย การที่มองว่าสิทธิคือสภาพที่ปลอดจากพันธะหน้าที่อย่างที่ชอบบ่งเห็นอาจจะใช้ได้กับวัตถุประสงค์บางอย่าง แต่ก็อาจจะไม่ได้กับวัตถุประสงค์ที่แตกต่างไป และจากการตรวจสอบประเด็นนำเสนอใน Leviathan และ De Cive อย่างวิพากษ์จะทำให้เราเรียนรู้เข้าใจถึงเหตุผลสนับสนุนประเด็นนำเสนอดังกล่าว หรืออาจจะจริงอย่างที่ ล็อก (Locke) ว่าไว้ว่า ในระดับหนึ่งอำนาจอันชอบธรรมของการปกครองตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งฉันทานุมัติของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง แต่บางทีมันก็ไม่ใช่เช่นนั้น ยกเว้นว่า ฉันทานุมัติจะถูกให้ความหมายที่แตกต่างไปจากที่เขาใช้ ซึ่งจากการเห็นว่าประเด็นข้อเสนอของล็อกนั้น มีข้อบกพร่องตรงไหนจะทำให้เราสามารถสร้างประเด็นข้อเสนอใหม่ที่ตีมาแทนที่ของเก่าและถ้าเราไม่สามารถได้คำตอบจาก ฮอบบ์ หรือ ล็อก ในการตอบคำถามที่เราตั้งขึ้นในขณะนี้ได้ แต่การวิเคราะห์ตรวจสอบความคิดของนักคิดเหล่านี้ช่วยให้เราเรียนรู้วิธีการที่จะตั้งคำถามของเราให้ชัดเจนขึ้น

อุปการะใหญ่หลวงที่จะได้รับจากทฤษฎีเก่าๆ เหล่านี้ก็คือ ทฤษฎีเหล่านี้มีความเข้มข้นในเนื้อหาและเป็นที่คุ้นเคยกันดี ถ้าจุดประสงค์ของเราคือ การวิเคราะห์ตรวจสอบความคิดที่เคยใช้อธิบายสังคมการเมืองการปกครองแล้ว ทฤษฎีเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่มีพลังและมีความเข้มข้นสำหรับเรา ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับสังคมการเมืองการปกครองมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาสมมติฐานที่ตนตั้งขึ้นตลอดจนแนวคิดที่ใช้อย่างระมัดระวัง เพราะธรรมชาติของวิชานี้มักจะก่อให้เกิดความสับสนในคำและความหมาย กระนั้นก็ยังมียุคจำนวนมากที่สงสัยว่าการศึกษาทฤษฎีการเมืองจะให้

ประโยชน์อะไร เพราะทฤษฎีเหล่านี้เกิดขึ้นมานานแล้ว ทั้งยังเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่แตกต่างจากสภาพปัจจุบันของเราอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น ประเด็นที่น่าจะชี้ให้เห็นคือ มีสิ่งใดที่ดีกว่าและประหยัดเวลาต่อการสำรวจความคิดทางการเมืองเท่ากับการศึกษาความคิดทางการเมืองจากทฤษฎีการเมืองในอดีต ที่ว่าดีกว่าก็เพราะ ความหลากหลายและความเข้มข้นของทฤษฎีนั่นเอง ที่ว่าประหยัดก็เพราะ ทฤษฎีการเมืองเหล่านี้ได้ผ่านการกลั่นกรองครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งทำให้เราสามารถเข้าถึงแก่นได้อย่างรวดเร็ว

ข. การปรับใช้แนวทฤษฎีการเมืองในการวิเคราะห์ตัวตนของนักคิดประชาธิปไตย

ลักษณะของแนวการศึกษาแบบทฤษฎีการเมืองที่ผู้ศึกษาใช้ในการวิเคราะห์ตัวตน ดังเช่นในการตรวจสอบความคิดของนักคิดภายใต้บริบททางทฤษฎีอื่นเป็นที่รู้จักกันดีและเป็นที่ยกเถียงกันอย่างต่อเนื่องยาวนานนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษยชนของนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนและนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกที่มีชื่อเสียง

ในด้านการพิจารณาการใช้คำและวิธีการโต้แย้งนั้น ผู้ศึกษาได้พิจารณาการให้ความหมายกับคำว่าประชาธิปไตยของนักคิดแล้วพบว่า นักคิดให้ความหมายที่แตกต่างกันไป เช่น ชุมปีเตอร์ให้นิยามประชาธิปไตยในเชิงวิธีการ และ พับลิอัสมองประชาธิปไตยในแง่ลบ และ มหาชนรัฐในแง่บวก แต่พับลิอัสให้ความหมายของประชาธิปไตยตามที่เราเข้าใจกันในปัจจุบันว่าหมายถึงประชาธิปไตยทางตรงและ มหาชนรัฐหมายถึงประชาธิปไตยแบบตัวแทน นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้พิจารณาความหมายของคำอื่นๆ ที่นักคิดใช้ เช่น เสรีภาพ ผลประโยชน์ อำนาจ และประชาธิปไตย เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้ศึกษายังได้วิเคราะห์ตามแนวทางทฤษฎีการเมืองด้วยการชี้ให้เห็นว่านักคิดได้ทำการอภิปรายถกเถียงเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นข้อดีที่เหนือกว่าของรูปแบบการปกครองที่นักคิดนำเสนอและข้อบกพร่องของรูปแบบการปกครองแบบอื่นๆ รวมทั้งการวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดของนักคิดและนำเสนอจุดยืนของตัวเองว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับรูปแบบประชาธิปไตยแบบใด และเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอทางการเมืองใด และเสนอแนะแนวคิดของตนเอง ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับรูปแบบประชาธิปไตยทางเลือก และเห็นด้วยกับข้อเสนอของนักคิดประชาธิปไตยแบบปริกษาหารีที่ส่งเสริมให้พลเมืองใช้เหตุผลในการปริกษาหารีกัน แต่ไม่เห็นด้วยกับประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เสนอให้ยกเลิกสถาบันการปกครองแบบประชาธิปไตยตัวแทน และผู้ศึกษาเสนอตัวแบบเครือข่ายพหุสภาดังจะได้อธิบายไว้ในบทที่ 6

ค. ความสัมพันธ์ระหว่างศาสตร์แห่งการตีความและการศึกษาในแนวทฤษฎีการเมือง

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับศาสตร์แห่งการตีความและการศึกษาลักษณะของแนวการศึกษาแบบทฤษฎีการเมือง ผู้ศึกษาพบว่าลักษณะของแนวการศึกษาแบบทฤษฎีการเมืองคือการผสมผสานแนวทฤษฎีศาสตร์แห่งการตีความแบบกาดามอร์ คิลเธย์ ชไลเออร์มาเคอร์ โดยให้ความสำคัญกับ กาดามอร์และชไลเออร์มาเคอร์เป็นหลักในลักษณะดังต่อไปนี้

ลักษณะของแนวการศึกษาแบบทฤษฎีการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดของกาดามอร์ ได้แก่ การพิจารณาความหมายที่มีนัยสำคัญที่ผู้อ่านมองเห็นจากตัวบท

การให้ความสำคัญกับผู้ตีความในฐานะเป็นผู้กำหนดทิศทางของการอ่านด้วยการตั้งคำถามกับตัวบทในประเด็นที่ผู้ศึกษาเห็นว่าสำคัญกับปัจจุบัน

การอ่านงานด้วยการมีข้อสมมติฐานล่วงหน้า ด้วยการกำหนดสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ การปรึกษาและได้รับข้อเสนอแนะจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการทุกท่าน รวมทั้งข้อคิดเห็นจากบุคคลอื่นๆ (กาดามอร์มองว่าบทสนทนาจะช่วยให้เกิดความคิดที่ลึกซึ้งกว่าการครุ่นคิดคนเดียว แม้กระทั่งการอ่านตัวบทคนเดียว ความคิดลุ่มลึกจะเกิดขึ้นได้จากการตั้งคำถามและถกเถียงกับตัวบทเพื่อสังเคราะห์แนวคิดใหม่ๆ⁵)

การค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของธรรมชาติมนุษย์ และงานเกี่ยวกับประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นความรู้ที่มีมาก่อนในลักษณะที่กาดามอร์มองว่าจะช่วยเป็นฐานให้กับการอ่านตัวบทได้⁶

การตรวจสอบอย่างวิพากษ์วิจารณ์ความคิดของนักคิดว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกับงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้ศึกษาได้ผ่านการทบทวนวรรณกรรม(คำกล่าวโดยรวมกว้างๆ ว่า นักคิดประชาธิปไตยมองธรรมชาติมนุษย์ในแง่คืออย่างนี้นักคิดบางท่านมอง เช่น นีเบอร์ เบ็คเคอร์ เคลเมส นั้นเป็นภาพที่ถูกตัดเพียงบางส่วน เพราะนักคิดประชาธิปไตยมองมนุษย์ทั้งแง่บวกและแง่ลบ)

ลักษณะของแนวการศึกษาแบบทฤษฎีการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดของคิลเธย์คือการพิจารณาบริบทของผู้แต่งและสภาพสังคมการเมือง ณ เวลาที่มีการแต่งตัวบท ในกรณีที่มีการทำความเข้าใจบริบทและสภาพสังคมการเมืองช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจเนื้อหาในตัวบทยิ่งขึ้น

⁵ Alan How, The Habermas-Gadamer debate and the nature of the social : Back to bedrock (Great Britain: Ipswich Book, 1995), pp. 18-19, 38.

⁶ Brian Fay, Contemporary Philosophy of Social Science (USA: Blackwell Publisher, 1999), p. 142.

ลักษณะของแนวการศึกษาแบบทฤษฎีการเมืองที่สอดคล้องกับแนวคิดของชไลเออมาเคอร์ คือการทำความเข้าใจส่วนย่อย(แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์)ด้วยการพิจารณาทฤษฎีประชาธิปไตย (ส่วนทั้งหมด)ควบคู่กันไป⁷ ลักษณะประการอื่นๆ เช่น การมีเป้าหมายในการเข้าใจเนื้อหาในตัวบท ได้ดีกว่าผู้แต่งเองด้วยการพิจารณาข้อดี หรือ แง่คิดต่างๆ จากเนื้อหาที่ผู้แตงนำเสนอในตัวบท ประกอบกับการเข้าใจเจตนาของผู้แตง เช่น เราสามารถเข้าใจการที่ชาร์โครี และซุมปีเตอร์มองว่า ปัญหาทางการเมืองเป็นเหมือนกับความรู้เชี่ยวชาญพิเศษที่คนธรรมดาเข้าใจยากได้จากเป้าหมายที่ นักคิดทั้งสองท่านไม่ต้องการเปิดให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากนัก ส่วนการเข้าใจผู้ แตงได้ดีกว่าผู้แตงเองนั้นเป็นไปได้เพราะ บริบทที่แตกต่างในด้านเวลาและสถานที่ทำให้ผู้ศึกษา สามารถตรวจสอบทฤษฎีประชาธิปไตยของนักคิด โดยเฉพาะนักคิดในอดีตได้ในแง่มุมที่นักคิดเอง อาจไม่ตระหนักรู้เช่น กรณีเจมส์ มิลล์ที่มองคนลำดับกลางในแง่ดีมากเกินไป จอห์น สจ๊วต มิลล์ มองผู้มีปัญญาในแง่ดีเกินไป พับลิสสองข้ามความสำคัญของหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาและ ปลุกฝังจิตสำนึกในการส่งเสริมคุณธรรมและความร่วมมือกันของประชาชน ซุมปีเตอร์ที่ไว้วางใจ ความสามารถของข้าราชการมากเกินไป ชาร์โครีที่มองผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันทางการเมืองนอก สภาในแง่ร้ายเกินไป และบรรดานักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรวมถึงธรรมชาติมนุษย์ในแง่ที่บวก มากเกินไป และการมองว่ามนุษย์สามารถใช้เหตุผลในการปรึกษาหารือนั้นก็มิจืดจางในแง่ที่มอง ข้ามพลังของอคติ เพราะมนุษย์ส่วนใหญ่มักใช้อารมณ์และอคติในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ นอกจากนี้การที่แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เรียกร้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่าง กว้างขวางก็เป็นแนวคิดที่สามารถปรับใช้ได้อย่างจำกัดกับสภาพสังคมที่มีสถานะทางเศรษฐกิจ พัฒนาขึ้นมากแล้ว เพราะการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินทอง เวลา หรือ ความรู้ความสามารถ ถ้าหากพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศหนึ่งๆ ยังยากจนอยู่ การมี ส่วนร่วมจะกลายเป็นภาระที่หนักเกินไป เพราะพลเมืองต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการหาเลี้ยงชีพตน เอง และไม่มีทักษะในการใช้เหตุผลมากพอเพราะไม่ได้ใช้เวลาในการเรียนรู้และการฝึกฝนมากนัก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเมืองคือการผสมผสานรวมศาสตร์แห่งการตีความ ของ นักคิดทั้ง สามท่านไว้อย่างไม่ขัดแย้งกัน ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดเรื่องศาสตร์แห่งการตีความเพื่อเป็นวิธีการใน การทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ โดยที่ผู้ศึกษาจะเลือกใช้แนวคิดของนักคิดศาสตร์ แห่งการตีความบางอย่างภายใต้กรอบแนวทางการศึกษาแบบทฤษฎีการเมือง

⁷ Richard Palmer, *Hermeneutics: Interpretation theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger and Gadamer*, p. 87.

2.3 แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นภูมิหลังของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ แนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดทางการเมือง การให้เหตุผลสนับสนุน ลักษณะของแนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในงานทางการเมือง และแนวคิดเรื่องแรงจิตใจของมนุษย์

2.3.1 ภูมิหลังของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาต้องการเสนอภูมิหลังเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์และชี้ว่าทัศนะเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่มีอิทธิพลซึ่งคือทัศนะเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ในยุคแห่งแสงสว่าง(the Enlightenment) การโต้แย้งระหว่างแนวคิดเรื่องมนุษย์พลาสติกและมนุษย์พันธุกรรมที่มนุษย์พลาสติกได้รับชัยชนะ ผลจากชัยชนะทำให้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ปิดประเด็นไป และไม่ได้ได้รับความสนใจนัก มนุษย์วัฒนธรรมซึ่งมีฐานแนวคิดมาจากแนวคิดมนุษย์พลาสติกได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งเมื่อความก้าวหน้าทางด้านชีววิทยาทำให้ แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์กลับขึ้นมาได้รับความสนใจขึ้นมาอีก คงจะเห็นได้จากกรณีหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มากขึ้น

จากการค้นพบทางโบราณคดีชี้ว่ามนุษย์มีแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของตนเองตั้งแต่เป็นมนุษย์วานรในถ้ำ บทบาทของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในสมัยโบราณนั้นเป็นแนวคิดในการจัดระเบียบสังคม เมื่อมนุษย์เริ่มตั้งคำถามว่าตัวเองคือใคร แตกต่างและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร มนุษย์ได้ให้คำตอบไว้โดยสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์คิดว่ายิ่งใหญ่กว่าตนเอง เช่น ธรรมชาติ ภูตผี หรือวิญญาณ พร้อมกันนั้นมนุษย์ก็ได้กำหนดระเบียบความประพฤติในการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมควบคู่กันไป^{*}

---

* ผู้สนใจโปรดดู จูเลียน อักซ์ลีย์ และคนอื่นๆ, วิวัฒนาการแห่งความคิด: ภาคนมนุษย์และมนุษยชาติ, แปลโดย จุฬาทิพย์ อุมะวิชณี (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 8, 9, 16. สมักร บุราวาศ, วิชาปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่สี่ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, 2544), หน้า 16, 31. และ อนุช อาภาภิรม, “ความรู้กับความไม่รู้: ธรรมชาติมนุษย์และรูปแบบสังคม,” มติชนสุดสัปดาห์ 10 (ธันวาคม 2547): 41. และ ชีรยุทธ บุญมี, ถอดรื้อปรัชญาและศิลปะแบบตะวันตกเป็นศูนย์กลาง (กรุงเทพฯ: สายธาร, 2546), หน้า 156, 158. และ Kate Soper, What is nature?: Culture, politics and Non-Human (London: Blackwell, 1995), pp. 37-38.

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในยุคแกน โลก เพราะสังคมป็นป่วน วุ่นวาย การนำเสนอหลักจรรยาต่างๆ ซึ่งอ้างอิงถึงแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เพื่อจัดระเบียบ สังคมจึงเกิดขึ้นมาก แนวคิดในยุคแกนโลกที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของโลกตะวันตกคือ แนวคิดของ นักคิดไอโอเนียในการลากเส้นแบ่งเชิงประเพณีระหว่างมนุษย์กับสัตว์ แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับเหตุผลเชิงประจักษ์ เหตุผลเชิงประจักษ์นี้เป็นฐานของวิทยาศาสตร์ ความศรัทธาในวิทยาศาสตร์และเหตุผลเชิงประจักษ์นั้นได้พัฒนาถึงจุดสูงสุดในยุคแห่งแสงสว่าง แนวคิดเรื่องธรรมชาติ มนุษย์ในยุคนี้จึงมีอิทธิพลต่อทัศนะเรื่องธรรมชาติมนุษย์สืบมาจนถึงปัจจุบัน

ทัศนะเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดในยุคแห่งแสงสว่างมองว่ามนุษย์มีความจำเป็นตาม ธรรมชาติที่แน่นอน แต่ก็มนุษย์ก็สามารถปรับเปลี่ยนควบคุมธรรมชาติดั้งเดิมของตนเอง ให้ผันแปร ได้ นักคิดในยุคแห่งแสงสว่างเชื่อมั่นในความสมเหตุสมผลและวิทยาศาสตร์ (ความสมเหตุสมผล หมายถึง การที่มนุษย์สามารถสร้างชีวิตและ โลกของตนเองขึ้นมา เพราะด้วยเหตุผลมนุษย์สามารถ เข้าใจโลก พัฒนา และปฏิรูปโลกได้ด้วยวิทยาศาสตร์⁸)

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในยุคแห่งแสงสว่าง คือแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างทัศนะ แบบมนุษย์พลาสติกและมนุษย์ผู้เป็นอิสระเอกเทศ ความหมายของการเป็นอิสระเอกเทศคือการที่ มนุษย์มีเสรีภาพ มีเหตุผลและสามารถเข้าใจธรรมชาติตัวเองและปรับเปลี่ยนปรับปรุงแก้ไขธรรมชาติตัวเองได้ ส่วนความหมายของมนุษย์พลาสติกคือการที่มนุษย์สามารถแก้ไขธรรมชาติของตัวเอง ได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

จากแนวคิดในยุคดังกล่าว แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์แตกเป็นสองกระแสหลัก นักคิดฝ่าย หนึ่งเน้นความสำคัญของการที่มนุษย์สามารถใช้เหตุผลในการควบคุมชีวิตและ โลกด้วยการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม นักคิดฝ่ายนี้มองว่า การควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์สามารถทำได้ด้วยการปรับ เปลี่ยนสภาพแวดล้อม ทัศนะในแนวทางนี้มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น มนุษย์พลาสติก สิ่งแวดล้อมนิยม มนุษย์คือแผ่นกระดานที่ว่างเปล่า หรือ วิศวกรรมสังคม⁹

---

⁸ Martin Hollis, Models of man : Philosophical thoughts on social action (Cambridge: Cambridge University Press, 1977), pp. 1-21. and Daniel Yankelovich, The idea of human nature[Online]. 1965. Available from: www.danyankelovich.com/theideaofhumannature.html[2005,January 10]

⁹ Ibid., same pages.

ทัศนะแบบมนุษยพลาสติกมองว่า มนุษย์อยู่ในระเบียบของโลกที่มีเหตุผล ดังนั้น เราสามารถศึกษาสาเหตุและทำนายผลลัพธ์พฤติกรรมของมนุษย์ได้ เมื่อเราสามารถควบคุมสาเหตุ อันได้แก่สิ่งแวดล้อม เราก็จะสามารถควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ มนุษย์เป็นเหมือนหุ่นกระบอก เป็นสิ่งมีชีวิตที่ปราศจากแก่น และด้วยการที่มนุษย์มีเหตุผล มนุษย์จึงสามารถเป็นนายเหนือธรรมชาติ ควบคุมสังคม เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และจัดรูปจัดร่างตัวตนของตัวเอง แนวคิดนี้เป็นข้ออ้างพื้นฐานทางการเมืองที่ฝ่ายเสรีนิยม สังคมนิยม ฝ่ายปฏิวัติมีอยู่ร่วมกันอย่างหลวมๆ ในลักษณะที่ว่า ไม่นักคิดจะมองธรรมชาติมนุษย์ว่าโดยดั้งเดิมเป็นอย่างไร และจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ก็ตาม มนุษย์สามารถควบคุมหรือจัดทิศทางพฤติกรรมของมนุษย์¹⁰ ได้ด้วยอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น กลไกทางการเมือง นำสังเกตว่านักคิดทางการเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้มีทัศนะแบบมนุษยพลาสติกแบบสุดขั้ว เช่น ชุมปีเตอร์ที่ชี้ว่า มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก แต่ก็ชี้ว่าปัจจัยทางพันธุกรรมมีผลอย่างสำคัญเกี่ยวกับสติปัญญาของมนุษย์

ทัศนะเกี่ยวกับมนุษย์ที่ตรงข้ามกับมนุษยพลาสติกคือ มนุษย์ผู้เป็นอิสระเอกเทศ และมนุษย์พันธุกรรม ตามแนวคิดมนุษย์ผู้เป็นอิสระเอกเทศนี้ ปังเจกบुकคลมีอิสระเสรี สิ่งแวดล้อมไม่มีผลต่อการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ เช่น แนวคิดของซาร์ตส์(Sartre) ทางด้านแนวคิดมนุษย์พันธุกรรมแนวคิดนี้ได้วิพากษ์วิจารณ์ “มนุษยพลาสติก” ไว้ด้วยการเน้นว่า ธรรมชาติมนุษย์ไม่เปลี่ยนแปลง ธรรมชาติมนุษย์ได้รับการกำหนดโดยพันธุกรรม กู้ขัดแย้งระหว่างแนวคิดมนุษยพลาสติกและมนุษย์พันธุกรรมจึงเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ที่รุนแรงที่สุด¹¹

ในช่วงทศวรรษที่ 1920 และ 1930 มีการโต้แย้งอย่างรุนแรงระหว่างแนวคิดมนุษยพลาสติกกับมนุษย์พันธุกรรม ในแวดวงสังคมศาสตร์อเมริกา ในที่สุด มนุษย์พลาสติกเป็นทัศนะที่ได้รับชัยชนะ ฝ่ายนี้จึงทำการปิดประเด็นแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไปหลายทศวรรษ สำหรับแวดวงรัฐศาสตร์ แนวคิดปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะเป็นที่นิยมอย่างสูง นักรัฐศาสตร์นิยมศึกษาสถาบันทางการเมืองต่างๆ จึงจะเห็นได้ว่าแนวคิดแบบสิ่งแวดล้อมนิยมนั้นได้รับการยึดถือโดยทั่วไปในอเมริกา¹²

¹⁰ Martin Hollis, *Models of man : Philosophical thoughts on social action*, pp. 1-21.

¹¹ Ibid., same pages.

¹² Daniel Yankelovich, *The idea of human nature*[Online]. 1965.

* สำหรับสาเหตุอันคับข้องอื่นๆ ที่ทำให้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไม่เป็นที่นิยมในการนำมาศึกษาในแวดวงรัฐศาสตร์ในช่วงทศวรรษที่ 1920-1930 ผู้สนใจโปรดดู Graham Wallas, *Human nature in politics* (USA: Transaction Books, 1921),pp. 15, 35-38. and Carl N. Degler, *In search of human nature: The decline and revival of Darwinism in American social thought*

ในปี 1950s และ 1960s กระแสหลักของแวดวงสังคมศาสตร์ยังมีแนวคิดแบบมนุษยพลาสติก เพราะสังคมศาสตร์มองว่าวัฒนธรรมคือตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ไม่ใช่ชีวิตวิทยา อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาเดียวกันนี้ มีการพัฒนาใหม่ๆ ในด้านชีวิตวิทยา ความสำเร็จของชีวิตวิทยาทำให้นักรัฐศาสตร์หันมาให้ความสำคัญกับพันธุกรรม ความนิยมดังกล่าวสอดคล้องไปกับ กระแสวิพากษ์วิจารณ์การศึกษาวิทยาศาสตร์แนวพฤติกรรมนิยมที่กำลังถูกโจมตีมากขึ้น ทศวรรษที่ 80 และ 90 งานศึกษาที่ให้คำอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของธรรมชาติมนุษย์ในทฤษฎีการเมืองเพิ่มมากขึ้นในช่วงที่กระแสรัฐศาสตร์พฤติกรรมนิยมได้ผ่อนคลาย เช่น งานของ มาร์ติน ฮอลลิส (Martin Hollis) ที่ชื่อ *Models of Man ; Philosophical thoughts on social action* (1977) ตัวอย่างของเล่มอื่นๆ เป็นรวมบทความ เช่น *Human Nature in Politics* (1977) บรรณาธิการคือ เพนนอก (Pennock) และ ชาฟแมน (Chapman) และ *Politics and Human Nature* (1983) โดยบรรณาธิการคือ ฟอর্বส์ (Forbes) และ สมิท (Smith) รวมทั้ง คริส โดเฟอร์ เจ เบอร์รี่ (Christopher J. Berry) ที่แต่งหนังสือชื่อ *Human Nature* ในปี 1986¹³

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มีบทบาทเป็นแนวคิดที่ให้การสนับสนุนการจัดระเบียบทางสังคม แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เป็นองค์ประกอบทางความคิดของนักคิดที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์เสมอ แม้ว่านักคิดบางท่านจะไม่ได้กล่าวถึงธรรมชาติมนุษย์ นักคิดก็ยังมีฐานคิดเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์อยู่ ดังเช่น การที่นักคิดไม่ได้กล่าวถึงธรรมชาติมนุษย์แต่กล่าวถึงการออกแบบสถาบันทางการเมืองนั้นแสดงให้เห็นเป็นนัยว่านักคิดนั้นๆ ได้ยอมรับแนวคิดเรื่องมนุษยพลาสติก

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไม่เคยหายไปจากวงการศึกษาศังคมศาสตร์และทางวิทยาศาสตร์เลย เพียงแต่ในบางเวลาจะซ่อนอยู่ภายใต้แนวคิดหนึ่ง เช่น การตอบโต้ระหว่างแนวคิดเรื่องธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม นั่นก็ยังมีฐานอยู่ที่การมองว่าธรรมชาติมนุษย์ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางชีวิตวิทยาหรือพันธุกรรม กับการถูกกำหนดโดยสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ แนวคิดกระแสหลักของสังคมศาสตร์ รวมถึงรัฐศาสตร์บางกระแส (ปฏิฐานนิยม) ที่ยึดมั่นในลัทธิสิ่งแวดล้อมนิยมก็มีฐานความคิดในเรื่องธรรมชาติมนุษย์ว่ามนุษย์ปรับเปลี่ยนไปได้ตามสิ่งแวดล้อม สำหรับนักคิดทางการ

(Oxford: Oxford University Press, 1991), pp. 187-211.

ผู้สนใจความก้าวหน้าทางชีวิตวิทยาที่น่าอัศจรรย์ โปรดดู Francis Fukuyama, *The great disruption: Human nature and the reconstruction of social order* (New York: The Free Press, 1999), pp. 15-30.

¹³ Ian Adams, *The logic of political belief : a philosophical analysis of ideology* (New York: Harvester Wheatsheaf, 1989), pp. 90, 114.

เมืองที่นำเสนอทฤษฎีประชาธิปไตยที่ผู้ศึกษานำเสนอในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ทุกท่านกล่าวถึงธรรมชาติมนุษย์ ไม่ว่าจะท่านจะเป็นนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนคลาสสิก นักคิดประชาธิปไตยตัวแทนสมัยใหม่ หรือ นักทฤษฎีประชาธิปไตยสมัยใหม่ทางเลือกรก็ตาม

2.3.2 แนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดทางการเมือง

ในการศึกษาประเด็นธรรมชาติมนุษย์นั้น เป็นการศึกษาแก่นหลักหนึ่งในสี่แก่นที่นักคิดทางการเมืองทั้งหมดมีร่วมกัน แก่นทั้งสี่แก่นนี้เกี่ยวกับวิธีการในการครุ่นคิดปัญหาทางการเมืองเพื่อให้ได้คำตอบออกมาเป็นทฤษฎี แก่นทั้งสี่ได้แก่

ประการแรก นักคิด หรือนักปรัชญาครุ่นคิดถึงปัญหาหรือวิกฤตทางการเมือง หรือชุดของปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงสมัยที่เขาใช้ชีวิตอยู่ และนักคิดตั้งคำถามกับวิกฤตเหล่านี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปรัชญาเริ่มต้นขึ้นจากการตั้งข้อสงสัย¹⁴ ด้วยการตั้งคำถามว่า เราควรจะทำอย่างไรในสถานการณ์เช่นนี้ และเหตุใด¹⁵

ประการที่สอง นักปรัชญาแต่ละคนนำเสนอจุดยืน วิธีวิทยาหรือวิธีการคิดเกี่ยวกับการเมือง วิธีวิทยานี้รวมถึง ทักษะเกี่ยวกับความจริง ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับสังคม และโลก นอกจากนี้ นักคิดแต่ละคนยังมีแนวทางในการให้เหตุผลสนับสนุนกับทางเลือกปัญหาทางการเมืองที่ตนเสนอด้วย กล่าวโดยสรุป นักคิดสงสัยว่าจะวิเคราะห์ปัญหาอย่างไรเพื่อให้ได้คำตอบ และจะให้เหตุผลสนับสนุนต่อคำตอบที่เขาเสนอขึ้นมาได้อย่างไร

¹⁴ Roger Trigg, *Philosophy matters : An introduction to philosophy* (USA: Blackwell, 2002), pp. vii, 1.

¹⁵ Donald G. Tannenbaum and David Schultz, *Inventors of ideas : An introduction to western political philosophy* (New York: St. Martin's Press, 1998), p. 3.

ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยกับ Christopher J. Berry ในส่วนที่เขาบอกว่า แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมือง แต่เห็นด้วยกับ Donald G. Tannenbaum and David Schultz ว่า ทักษะต่อความจริงคือจุดเริ่มต้นในการตัดสินใจเรื่องธรรมชาติมนุษย์และการเมือง ผู้ศึกษาเห็นว่าทักษะดังกล่าวเป็นกรอบคิดที่มีลักษณะเป็นกระบวนทัศน์หลัก และเห็นด้วยกับ Ezra Talmor ใน *Mind and Political Concepts* หน้า ix ที่มองว่านักคิดคิดไปพร้อมๆ กันทั้งโครงสร้างทางจิตและโครงสร้างทางการเมือง และผู้ศึกษาเห็นว่ากรมองเห็นปัญหา คือจุดเริ่มต้นของความคิด ดังนั้น ภาพที่นักคิดเห็น ณ จุดเริ่มต้นจึงเป็นภาพรวมทั้งมนุษย์และสังคม

ประการที่สาม นักปรัชญามีแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ หรือนำเสนอว่าผู้คนเป็นอย่างไร ตามปกติแล้วนักคิดจะไปไกลเกินกว่าการให้คำตอบว่าธรรมชาติมนุษย์ดี หรือไม่ดี โดยเขาทำการวิเคราะห์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น นักคิดอภิปรายถึงวัตถุประสงค์ที่สูงกว่า เช่น นิยามเรื่องธรรมชาติมนุษย์ สามารถนำไปสู่การให้คุณค่าที่เหนือกว่ากับปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มรวมหมู่ หรือในทางตรงข้าม คือ การให้คุณค่าที่เหนือกว่ากับปัจเจกบุคคล คำถามเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์อาจจะเป็นการพิจารณาว่า โดยหลักแล้วเราถูกกระตุ้นจากเหตุผลหรือความรู้สึก และความแตกต่างระหว่างแรงกระตุ้นทั้งสอง แบบมีผลต่อรูปแบบของพฤติกรรมของมนุษย์อย่างไร นอกจากนี้นักคิดอาจถามว่าแท้จริงแล้ว ธรรมชาติมนุษย์เป็นแบบคงที่หรือสามารถคาดเดาได้ นักคิดบางท่านอาจเห็นว่าคนที่ดีที่สุดควรจะทำกรปกครอง และคนอื่นๆ ควรจะเชื่อฟัง ในกรณีนี้นักคิดจะถามต่อไปอีกว่า ใครคือคนที่ดีที่สุด และอะไรคือมาตรวัด¹⁶

ประการสุดท้าย นักคิดจะนำเสนอทัศนะเรื่องโครงสร้างทางการเมืองที่เหมาะสม ตัวอย่าง เช่น นักคิดอาจนำเสนอแนวคิดเรื่องเป้าหมายของการปกครอง รูปแบบการปกครองที่สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น การจัดระเบียบองค์กรทางการเมือง เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ปกครองที่เหมาะสม หรือ ลักษณะของประชาชนแบบใดที่รูปแบบการปกครองควรสนับสนุนส่งเสริม ซึ่งในแก่นประการที่สองจะชี้นำคำตอบให้ ทั้งนี้ นักคิดอาจนำแก่นเรื่องธรรมชาติมนุษย์มาให้การสนับสนุน โครงสร้างทางการเมือง หรืออาจจะกำหนดหลักการอันเป็นที่ประจักษ์ชัดในตัวเองสุดท้าย(ซึ่งคือการระบุถึงแก่นในประการที่สองเกี่ยวกับทัศนะต่อความจริง) แล้วนิรนัยทั้งโครงสร้างทางการเมืองและ โครงสร้างทางจิตหรือธรรมชาติมนุษย์จากแก่นดังกล่าวเพื่อมาสนับสนุน หรือ นักคิดอาจจะนำเสนอ โครงสร้างทางการเมืองก่อนและกล่าวถึงโครงสร้างทางจิตเพื่อสนับสนุนก็ได้ แต่ไม่ว่าจะในรูปแบบใด นักคิดจะพิจารณามนุษย์ควบคู่ไปกับการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อม(คือสังคมการเมืองขณะนั้น)ไปด้วยเสมอ เนื่องจากนักคิดนำเสนอทฤษฎีของเขาโดยตอบสนองต่อปัญหาทางการเมืองที่เขาขบคิด(political problem-oriented) เขาจึงไม่มองแยกธรรมชาติมนุษย์และโครงสร้างการเมืองโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพราะปัญหาที่เขาต้องเสนอทางแก้เป็นปัญหาทางการเมืองที่มีองค์ประกอบหลักสองประการคือมนุษย์และโครงสร้างทางการเมือง

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือไม่ได้เกี่ยวข้องกับแค่มนุษย์ หรือ โครงสร้างทางการเมืองอย่างเดียว แต่เป็นภาพรวมของปัญหา นั่นคือ ปัญหามนุษย์ของสังคมการเมืองและปัญหาสังคมการเมือง

การเมือง เพราะเป็นภาพมนุษย์ที่อยู่ในสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และในการหาทางแก้ไขก็เป็นการแก้ไขทั้งในส่วนของพฤติกรรมมนุษย์และสภาพสังคมการเมือง

¹⁶ Donald G. Tannenbaum and David Schultz, *Inventors of ideas : An introduction to western political philosophy*, p. 3

ของมนุษย์ การแก้ไขปัญหาจากมุมมองในภาพรวมจึงเป็นการเริ่มต้นที่ต้องมองควบคู่กันไปในเรื่องต้น ประกอบกับแนวทางความคิดกว้างๆและครอบคลุมการตัดสินใจเกี่ยวกับคนและระบบคือทัศนคติต่อความจริง ซึ่งถ้าเขาเชื่อว่ามีความจริงสุดท้ายที่เราได้รู้ได้ด้วยเหตุผล ความจริงจะเป็นหลักการที่ให้คำตอบว่ามนุษย์มีธรรมชาติอย่างไร และสังคมการเมืองที่เป็นอย่างไร แต่ถ้าเขาเชื่อที่ไม่มีความจริงสุดท้าย มีแต่ความจริงในแต่ละบริบท เขาก็จะมองว่าบทบาทของมนุษย์และสังคมการเมือง ณ บริบทนั้นๆ เป็นอย่างไร คำตอบที่นักคิดนำเสนอคือ การกำหนดบทบาทต่อทั้งมนุษย์และการจัดโครงสร้างทางการเมืองที่เขาเห็นว่าเหมาะสม ด้วยคำตอบที่เขาเสนอทั้งสองส่วน ประกอบกับกระบวนการหลักซึ่งก็คือทัศนคติต่อความจริงที่มองทั้งมนุษย์และสังคมการเมือง ทำให้เราสามารถสรุปได้ว่า ในกระบวนการคิดนี้นักคิดได้มองมนุษย์ว่าเชื่อมโยงกับสังคมการเมือง ในกรณีของการตัดสินใจหรือการหาคำตอบที่นักคิดมองว่ามนุษย์เป็นปัจเจกบุคคลที่ดำรงอยู่ก่อนการสร้างสังคมนั้น เป็นกระบวนการคิดที่เริ่มมองเห็นปัญหาจากมนุษย์ในสังคมก่อน โดยใช้กรอบความคิดหลักเรื่องความจริงทำให้เขาตัดสินใจว่ามนุษย์แต่ดั้งเดิมไม่น่าจะอยู่กันเป็นสังคม แต่ ณ ขณะที่นักคิดมองเห็นปัญหาการเมือง เขาคือมนุษย์ในสังคมการเมือง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการกบบังคับในสังคมเราก็จะยิ่งเห็นได้ชัดเจนว่า มนุษย์ คือ มนุษย์ในสังคม

โดยทั่วไป เมื่อมนุษย์อยู่ในสังคม มนุษย์อยู่ภายใต้การกำหนดบังคับสามรูปแบบ อันได้แก่¹⁷

1. การกำหนดบังคับทางจิตวิทยา หมายถึง การกบบังคับจากสิ่งที่เราเห็นว่าเป็นความจำเป็นต่อเรา
2. การกำหนดบังคับทางศีลธรรม หมายถึงการกบบังคับจากสิ่งที่เราเห็นควรหรือเห็นว่าเป็นพันธกรณีในการปฏิบัติตาม
3. การกำหนดบังคับทางการเมือง ประเภทของการกำหนดบังคับทางการเมืองนั้น บางครั้งได้รับการอธิบายในรูปของ การกำหนดบังคับจากความจำเป็นทางจิตวิทยา บางครั้งก็อยู่ในรูปของพันธกรณีทางกฎหมาย บางครั้งทั้ง ในรูปของการกบบังคับทางจิตวิทยาและทางการเมือง

คำอธิบายทางการเมืองของนักคิดใช้แนวความคิดเรื่อง รูปแบบบังคับของข้ออภิปรายถกเถียงแบบสมเหตุสมผลเพื่อเชื่อมโยงการกบบังคับทางจิตวิทยาและทางการเมืองเข้าด้วยกัน ลักษณะของวิธีการเชิงแนวความคิดนั้น เอร์ซา แทลมอร์(Erza Talmor) มีดังต่อไปนี้¹⁸

¹⁷ Donald G. Tannenbaum and David Schultz, *Inventors of ideas : An introduction to western political philosophy*. pp. 6-7.

¹⁸ Ibid., p. 73.

1. นักปรัชญาไม่ว่าท่านใด พัฒนาทฤษฎี 2 ทฤษฎีไปในเวลาเดียวกัน ทฤษฎีหนึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างพฤติกรรมของมนุษย์ อีกทฤษฎีหนึ่งเกี่ยวกับ โครงสร้างการจัดระเบียบทางการเมือง เขาไม่ได้เริ่มจากทฤษฎีหนึ่งแล้วนิรนัยอีกทฤษฎีหนึ่งตามมา แม้ว่าในการอธิบายทฤษฎี เขาดูเหมือนว่าจะทำเช่นนั้นก็ตาม ทั้งนี้เพราะเขามีเป้าหมายในการแก้ปัญหาทางการเมือง ซึ่งมนุษย์อยู่ในสังคมการเมืองแล้ว และไม่ว่านักคิดจะมองว่ามนุษย์โดยธรรมชาติเป็นปัจเจกบุคคลหรือสิ่งมีชีวิตที่ต้องอยู่เป็นสังคมก็ตาม กำเนิดของสังคมการเมืองก็เป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
2. โครงสร้างทางการเมืองนั้นควบคู่กันไปกับ โครงสร้างทางจิต โครงสร้างทางการเมืองและโครงสร้างทางจิตไม่สามารถยืนอยู่อย่าง โดดเดี่ยวในฐานะเป็นทฤษฎีที่แยกจากกันภายใต้การครุ่นคิดหาคำตอบในเชิงปรัชญาการเมือง กล่าวคือ ทฤษฎีการเมืองถูกสร้างขึ้นโดยทฤษฎีทั้งสองนี้
3. นักคิดแยกแยะ โครงสร้างทางการเมืองและโครงสร้างทางจิตที่สัมพันธ์กันอยู่ให้ออกจากกัน เพื่อให้สามารถอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล พฤติกรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางสังคม ได้อย่างชัดเจนขึ้น

จะเห็นได้ว่า วิธีการเชิงแนวความคิดเป็นการเชื่อมโยง โครงสร้างทั้งสองประการเพื่อให้ได้คำตอบนั้นคือ ทฤษฎีการเมือง ซึ่งมีลักษณะคือ นักคิดจะสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์และ โครงสร้างทางการเมือง ทฤษฎีการเมืองเป็นความพยายามในการพัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์และทฤษฎีโครงสร้างทางการเมืองไปพร้อมๆ กัน งานของนักปรัชญาการเมืองเป็นงานเชิงแนวความคิด กล่าวคือ เป็นความพยายามเข้าใจ โครงสร้างของทั้งรัฐและมนุษย์อย่างมีสหสัมพันธ์กัน นักปรัชญาจะทำการวิเคราะห์ทางการเมืองหรือสร้างทฤษฎีใหม่บนฐานของการวิเคราะห์เชิงแนวความคิด การวิเคราะห์เช่นนี้จะแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุดของแนวความคิดที่เกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ เช่น เหตุผล ความรู้สึก ความร่วมมือ ความก้าวร้าว การมีเสรีภาพ เป็นต้น และเกี่ยวกับรัฐ ในกรณีที่เป็นชุดแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐ เช่น สิทธิอำนาจ อำนาจ อธิปไตย ความยุติธรรม อำนาจ ความเสมอภาคทางการเมือง เป็นต้น¹⁹

ทางด้านสถานะของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์นั้น แต่เดิมแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มีบทบาทเป็นความจริงรากฐานสำหรับนักคิดประชาธิปไตย ต่อมาในการให้เหตุผลสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย นักคิดใช้การให้เหตุผลชอบสนับสนุนเชิงบริบท โดยเน้นที่คุณค่า การเปรียบเทียบกับกรปกครองในรูปแบบอื่นๆ เพื่อชี้ว่าแนวคิดประชาธิปไตยที่เขานำเสนอนั้นดีกว่า เพราะส่งเสริมคุณค่าอันน่าปรารถนาได้ดีกว่า ณ บริบทปัจจุบัน

¹⁹ Ezra Talmor, *Mind and political concepts* (Oxford: Pergamon Press, 1979),

ในการให้เหตุผลสนับสนุนเชิงคุณค่าและบริบทนี้ แม้แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลจะไม่ใช้รากฐานอันเป็นความจริงอย่างไม่เปลี่ยนแปลงในการนำเสนอมาตรการทางการเมือง แต่จากการศึกษาแนวคิดของนักคิดประชาธิปไตย แนวคิดดังกล่าวก็ยังคงสถานะเป็นฐานในการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองจะไม่เปลี่ยนแปลง

การให้เหตุผลสนับสนุนสัมพันธ์กับบทบาทของแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล วิธีการให้เหตุผลสนับสนุนที่แตกต่างกันมีผลต่อการให้ความสำคัญกับบทบาทแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลในระดับที่แตกต่างกันไป เช่น การให้ความสำคัญว่าธรรมาภิบาลเป็นความจริงรากฐานนั้นเป็นหลักการสุดท้าย ที่แนวคิดอื่นๆ ต้องนิรภัยตามมา หรือเป็นการกำหนดให้ธรรมาภิบาลเป็นฐานในการนำเสนอ

2.3.3 แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลกับการให้เหตุผลสนับสนุนทฤษฎีทางการเมือง

นักคิดทุกท่านให้เหตุผลสนับสนุนทฤษฎีทางการเมืองของตน ทั้งนี้ บางท่านให้เหตุผลสนับสนุนในแบบรากฐานนิยม บางท่านก็ให้เหตุผลสนับสนุนในแบบคุณค่า-บริบทนิยม แต่ไม่ว่านักคิดจะให้เหตุผลแบบไหน นักคิดทุกท่านก็มีแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล และใช้แนวคิดนี้ในการสนับสนุนข้อเสนอทางการเมืองของตน

ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะแบ่งออกเป็น สองส่วน ได้แก่ รูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุน และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนกับรูปแบบการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล

ก. รูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดทางการเมือง

รูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนแนวคิดทางการเมืองนั้น แบ่งออกเป็นสองรูปแบบกว้างๆ ได้แก่ การให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยม และ การให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยม

(1) การให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยม

รากฐานนิยมเป็นทัศนคติในการให้เหตุผลสนับสนุนด้วยการหาข้ออ้างพื้นฐานและจากนั้นจึงนิรภัยจุดอื่นที่จะได้รับการสนับสนุน ซึ่งลักษณะที่สำคัญของทัศนคติดังกล่าวคือ

1. การให้เหตุผลสนับสนุนทางการเมืองใดใดจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของหลักการที่ไม่สามารถปฏิเสธได้และปลอดจากการปรับเปลี่ยนใดใด

2. การอยู่ภายนอกสังคมและอยู่ภายนอกการเมือง²⁰

ตามเงื่อนไขแรก การให้เหตุผลสนับสนุนอาจจะชี้ไปถึงหลักฐานอันเป็นที่ประจักษ์ชัดในตัวเอง หรือชี้ไปที่ตัวเลือกอื่นๆ เช่น การที่ไม่มีผู้กระทำการที่สมเหตุสมผลใดจะปฏิเสธหลักการนี้ ประสพการณ์ไม่สามารถปฏิเสธหลักการนี้ หรือ พระเจ้าได้ประกาศหลักการนี้²¹

สำหรับเงื่อนไขประการที่สอง คือการหาข้ออ้างพื้นฐานภายนอกสังคมและการเมืองที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ ดังนั้นหลักการทางการเมืองจึงอยู่เหนือเวลาและเหนือบริบท การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่ส่งผลให้หลักการได้รับความกระทบกระเทือนใดใด²²

การให้เหตุผลสนับสนุนแบบนี้เชื่อมั่นว่ามีหลักความจริงที่แน่นอนและไม่เปลี่ยนแปลงไปตามบริบท และจากหลักความจริงนี้ นักคิดจะนิรนัยแนวคิดอื่นๆ ตามมา ทั้งนี้หลักความจริงจะเป็นรากฐานสำหรับข้อเสนออื่นๆ และรากฐานเป็นลักษณะของประเพณีตะวันตกที่มีมาอย่างยาวนาน ซึ่งการให้เหตุผลสนับสนุนแบบนี้ได้มองว่า ความรู้สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นได้โดยเริ่มต้นจากการมีฐานของความจริงแท้ที่ไม่เปลี่ยนไป²³

นักปรัชญาการเมืองยุคคลาสสิกโบราณหลายคน ทั้งนี้คนสำคัญคือ เพลโต นักคิดเหล่านี้เป็นพวกอุดมคตินิยม(idealism) อุดมคตินิยมหมายถึงอุดมคติที่สูงหรือสิ่งที่เราจะเรียกว่า หลักการนามธรรม เช่น ความยุติธรรม ความจริง คุณธรรมและเหตุผลนั้น ได้รับการพิจารณาว่าเป็นสิ่งแท้จริง การกล่าวว่าเป็นสิ่งจริงนั้นหมายถึงมีความสำคัญมากกว่า และมีลำดับความสำคัญมาก่อนเป้าหมายที่มีคุณค่าเป็นลำดับรอง เช่น ความมั่งคั่ง อำนาจ หรือการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน สำหรับเพลโตและนักคิดคลาสสิกอื่นๆ เหตุผลสามารถค้นพบความจริงที่แท้จริงและแน่นอน หรือค้นพบแนวคิดที่เป็นรากฐานสำหรับความรู้ทางการเมือง²⁴

²⁰ Don Herzog, *Without Foundation : Justification in political theory* (London: Cornell University Press, 1985), pp. 9-28.

²¹ Ibid., same pages.

²² Ibid., same pages.

²³ John E. Seery, "Castles in the air ; an essay on political foundations," *Political Theory* 27, No. 4 (August 1999): 460-490.

²⁴ Donald G. Tannenbaum and David Schultz, *Inventors of ideas : An introduction to*

ต่อมาในสมัยกลาง นับตั้งแต่เซนต์ ออกัสติน(St. Augustine) นักเขียนชาวคริสต์ส่วนใหญ่สะท้อนทัศนคติในยุคกลาง พวกเขาเชื่อว่าศรัทธาต่อศาสนาและคัมภีร์ไบเบิลเป็นแหล่งแห่งความรู้ที่สำคัญทั้งหมด นักเขียนเหล่านี้ได้รับชื่อเรียกว่าเป็นนักอุดมคตินิยมเทววิทยา เนื่องจากพวกเขาประนีประนอมระหว่างอุดมคตินิยมแบบคลาสสิกให้เข้ากับความเชื่อทางศาสนาคริสต์ โดยการมองว่าพระเจ้าในสวรรค์นั้นเป็นสิ่งที่แท้จริงและเป็นศูนย์รวมของอุดมคติอื่นๆทั้งหมด²⁵

วิธีการของพวกสมัยใหม่ อันรวมถึง ฮอบบ์(Hobbes) ล็อกค(Locke) เบคอน(Bacon) เดส์คาร์ตส์(Descartes) คานท์(Kant) เบนแธม และ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ก็มีแนวคิดในแบบรากฐานนิยมด้วยการนำเสนอความจริงสุดท้าย²⁶ แต่การใช้เหตุผลในยุคนี้เป็นเชิงประจักษ์มากกว่าในยุคโบราณและยุคกลาง ทั้งนี้ด้วยอิทธิพลของวิทยาศาสตร์

ในยุคสมัยนี้ การให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยมนั้นได้รับการยอมรับอย่างมาก รากฐานนิยม(foundationalism)ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่ว่ามีความเป็นจริงภายนอกที่เราสามารถทำการศึกษาได้ จากรากฐานที่แข็งแกร่ง ซึ่งเราสามารถสร้างความรู้ขึ้นมาและสั่งสมความรู้เพิ่มเติมต่อไปได้²⁷

ดังนั้นเราสามารถสร้างความรู้ได้โดยการหาความรู้ที่แน่นอนไม่ผิดพลาดก่อนเพื่อเป็นฐานให้กับความรู้อื่นๆ ซึ่งนักคิดในแนวรากฐานนิยมที่สำคัญ เช่น เดส์คาร์ตส์ และคานท์ โดยเดส์คาร์ตส์หารากฐานที่แน่นอนเพื่อให้ได้ความจริงที่หักล้างไม่ได้ ส่วนคานท์ชี้ว่า เรารู้ความจริงด้วยฐานถาวรและเป็นสากลแห่งการแบ่งประเภท²⁸

เนื่องจากนักคิดรากฐานนิยมเชื่อว่ามีความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลงดังนั้น พวกเขาเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในลักษณะที่เป็นแก่นตายตัวและไม่เปลี่ยนแปลง ในที่นี้ผู้ศึกษาจะยกตัวอย่างนักคิดสองท่านในกระแสเสรีนิยมที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อแนวคิดประชาธิปไตยสมัยใหม่ นักคิดท่านแรกคือ จอห์น ล็อกคที่นำเสนอแนวคิดเรื่องสิทธิและแนวคิดที่ว่าความชอบธรรมของ

western political philosophy , p. 6.

²⁵ Ibid., same page.

²⁶ Ibid., same page.

²⁷ จันทน์ เจริญศรี, โพสต์โมเดิร์นกับสังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา, 2545), หน้า 73.

²⁸ ไชยันต์ ไชยพร, “สังคมศาสตร์วิกฤต วิกฤตสังคม.” สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 17: 53.

การปกครองว่ามาจากความยินยอมของประชาชน และเบนแรมซึ่งมีแนวคิดในการสนับสนุนการขยายสิทธิลงคะแนนเสียง

ถือคือนักคิดแนวรากฐานนิยม โดยรากฐานของเขาคือคำสั่งการของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า(divine command)²⁹ในการอธิบายว่ามนุษย์เป็นปัจเจกบุคคลที่มีสิทธิ ในด้าน ชีวิต อิสระภาพ และทรัพย์สิน ส่วนเบนแรม เป็นนักประ โยชน์นิยม แม้ว่าเขาจะปฏิเสธลัทธิของสิทธิตามธรรมชาติ แต่ก็มีแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนในแบบรากฐานนิยมเช่นเดียวกัน ทั้งนี้รากฐานของลัทธิประโยชน์นิยมคือหลักการอรรถประโยชน์(utility principle)* และเขามองว่าธรรมชาติมนุษย์ถูกผลักดันด้วยความสุขและความเจ็บปวด

ในยุคสมัยใหม่ แนวคิดแบบรากฐานนิยมได้รับความนิยมสูง เนื่องจากนักคิดนักทฤษฎีต่างมีความมั่นใจอันสืบเนื่องมาจากความสำเร็จของวิทยาศาสตร์ นั่นคือ การค้นพบทางฟิสิกส์ของนิวตันจึงทำให้นักคิดมีความหวัง และมอง โลกในแง่ดีถึงความเป็นไปได้ที่จะเข้าใจโลกด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์³⁰ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติจึงเป็นต้นแบบของแนวทางการศึกษาในสายสังคมศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากสถานะของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาเหนือสังคมศาสตร์ ซึ่งนี่เป็นบทสรุปข้อหนึ่งของการวิวาทะระหว่างคนสมัยโบราณกับคนสมัยใหม่**

อย่างไรก็ดี ในยุคหลังสมัยใหม่ที่เริ่มต้นขึ้นโดยนิทเช่(Nietzsche) วิธีการของพวกเขุคหลังสมัยใหม่คือการตั้งข้อสงสัยและวิพากษ์วิจารณ์เหตุผล(Reason) พวกเขาเชื่อว่าจุดยืนทางวิธีวิทยาและความแน่นอนอื่นๆของนักคิดที่มีมาก่อนหน้า ตั้งแต่เพลโตเป็นต้นมานั้น ไม่เหมาะสมกับโลกในวันนี้³¹ แต่พวกเขาก็ใช้เหตุผล(reasons)ในการตั้งข้อสงสัยกับเหตุผล(Reason)ทำให้ได้คำตอบว่าเหตุผลสุดท้าย(Reason)ที่ไม่เปลี่ยนแปลงและเป็นสากลนั้น ไม่มี

²⁹ Don Herzog, *Without foundation : Justification in political theory*, p.24.

* ผู้สนใจโปรดอ่าน Don Herzog, *Without foundation : Justification in political theory* (London: Cornell University Press, 1985)

³⁰ ไชยันต์ ไชยพร, “สังคมศาสตร์วิกฤต วิกฤตสังคม,” *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* 17: 54.

** ผู้สนใจโปรดอ่าน ไชยันต์ ไชยพร, “Tilo Schabert. University of Trier.Modernity and History I : What is Modernity?,” *เอกสารประกอบการสอนระดับปริญญาบัณฑิตและมหาบัณฑิต (อค์สำเนา)*, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540, หน้า 1-12.

³¹ *Foundationalism and Hermeneutics*[Online]. 1965. Available from: www.friesian.com/hermenut.htm[2005, August 10]

ในยุคนี้ นักคิดได้ชี้ถึงความล้มเหลวของวิทยาศาสตร์ที่อ้างว่าสามารถค้นพบความจริงได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย เช่น ปอปเปอร์ (Popper) เฟเยอราเบน (Feyerabend) และ กุห์น (Kuhn) เป็นต้น แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมซึ่งเป็นแนวคิดหลักในสายสังคมศาสตร์จึงสั่นคลอนลงด้วย เนื่องจากวิทยาศาสตร์ที่เน้นความเป็นสถานะวิสัยอันเป็นแม่แบบในการแสวงหาความรู้ถูกโจมตีจากผู้ที่อยู่ในแวดวงวิทยาศาสตร์เอง ความเป็นอวัสัยถูกเปิดเผยให้เห็นชัดเจนขึ้นในวงการวิทยาศาสตร์ ส่วนในสายสังคมศาสตร์ ผลที่ติดตามประการหนึ่งคือ การให้ความสำคัญกับการตีความในฐานะเป็นแนวทางการศึกษาหนึ่งมากขึ้น กล่าวคือ หลังจากที่กุห์น ได้ตีพิมพ์หนังสือ *The Structure of Scientific Revolution* ในปี 1962 ขณะที่ลัทธิรากฐานนิยมของปฏิฐานนิยมเชิงตรรกะนั้นกำลังถูกโจมตีอยู่ กุห์นเสนอวิสัยทัศน์ทางเลือกที่มีพลัง เขาชี้ว่าความรู้เชิงวิทยาศาสตร์เปลี่ยนแปลงมิใช่โดยผ่านการเผชิญหน้ากับข้อเท็จจริงแต่ถูกเปลี่ยนแปลงโดยการต่อสู้ทางสังคมระหว่างการตีความแข่งขันกันในการมองหลักฐานที่มีความคลุมเครือในตัวเอง³²

งานเขียนของ กุห์น และ เฟเยอราเบน เสริมการยืนยันของทัศนะแบบหลังสมัยใหม่ที่ว่า วิทยาศาสตร์ไม่ใช่องค์ความรู้ที่ก้าวหน้า³³ แท้จริงวิทยาศาสตร์ก็ขึ้นอยู่กับข้อสันนิษฐานที่มีมาก่อน และขึ้นอยู่กับบริบท การหันมาให้ความสำคัญกับบริบทนี้ทำให้แนวคิดในการให้เหตุผลสนับสนุนเป็นแบบรากฐานนิยมได้รับการโจมตีอย่างมาก และแนวคิดในการให้เหตุผลเชิงบริบทได้รับความนิยมมากขึ้น

(2) การให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยม

การให้เหตุผลสนับสนุนแบบคุณค่า-บริบทนิยมเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการให้เหตุผลสนับสนุนทฤษฎีการเมืองของนักคิด นอกจากการให้เหตุผลสนับสนุนแบบรากฐานนิยม

ลักษณะของการให้ความสำคัญกับบริบทแบบนี้ ให้ความสำคัญกับการนำเสนอคุณค่าที่ดีกว่า โดยวิธีการเปรียบเทียบภายใต้บริบทหนึ่งๆ และนำเสนอรูปแบบการปกครองที่จะส่งเสริมคุณค่า เช่นนั้น จากลักษณะดังกล่าว เราจะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นอยู่ที่คุณค่า และคุณค่าสัมพันธ์กับบริบท นำสังเกตว่า การให้ความสำคัญกับคุณค่าแทนที่จะเป็นความจริงสุดท้ายตายตัวเข้ากันได้ดีกับโลกทัศน์ยุคหลังสมัยใหม่

³² Ibid., same pages.

³³ Donald G. Tannenbaum and David Schultz, *Inventors of ideas : An introduction to western political philosophy*, p. 10.

ในที่ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวคิดของดอน เฮอร์ซอก(Don Herzog) เฮอร์ซอกได้กล่าวถึงตัวอย่างการให้เหตุผลสนับสนุนเชิงบริบท โดยหยิบยกฮูม และ สมิท(Smith) มาเป็นตัวอย่าง ทั้งสองท่านให้ความชอบธรรมกับสถาบัน โดยการชี้ว่าสถาบันหนึ่งดีกว่าตัวเลือกอื่นๆ เฮอร์ซอกเรียกแนววิเคราะห์นี้ว่า การให้ความชอบธรรมในเชิงบริบท(contextual justification) แนววิเคราะห์นี้จะพิจารณาในเชิงประวัติศาสตร์ โดยจะดึงเอาความเชื่อทางการเมืองและทางศีลธรรมมาใช้ในการจัดลำดับว่าอะไรดีกว่าภายใต้บริบทปัจจุบัน ฮูมและสมิท ไม่เสนอคำสอนที่ก้าวข้ามเวลา(timeless teaching) หรือชุดของหลักการทางการเมือง ที่ก้าวข้ามประวัติศาสตร์³⁴

แนวการให้เหตุผลสนับสนุนนี้ผสมผสานระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ³⁵ และไม่อ้างอิงถึงหลักการที่แท้จริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ดังที่ ฮูม และ สมิท ไม่ได้ให้ข้ออภิปรายถกเถียงเชิงนิรนัยใดใดจากหลักการพื้นฐานที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ โดยฮูมปกป้องหลักแห่งกฎหมาย โดยการชี้ว่า อิศรภาพดีกว่าอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ และดีกว่าสงครามกลางเมือง ในลักษณะเดียวกันสมิทปกป้องตลาดเสรี โดยการชี้ว่าในสังคมแบบนี้ ความเป็นอยู่ของผู้คนดีกว่าในระบบพานิชย์นิยม³⁶

จะเห็นได้ว่าฮูม และ สมิท ให้ความชอบธรรมโดยการชี้ว่าตัวเลือกที่นักคิดสนับสนุน นั้นดีกว่าตัวเลือกอื่น นั่นคือเป็นแบบการเปรียบเทียบ ทั้งนี้กระบวนการเปรียบเทียบเป็นในเชิงวิภาษวิธี เราเริ่มต้นจากคุณค่าทางการเมืองที่เรายึดถือ และโลกทางการเมืองที่เราอาศัยอยู่ ในข้ออภิปรายเชิงบริบท คุณค่าของเราชี้ให้เราสำรวจความเป็นไปได้อื่นๆ แล้วจากนั้น เราก็ทำการอธิบายความเป็นไปได้ไปอื่นๆ โดยการอธิบายนั้น เราจะมีคำหนึ่งถึงสิ่งที่เป็นอยู่จริง ณ ขณะนั้น (is) และ สิ่งที่จะควรจะเป็น(ought) การที่ “สิ่งที่เป็น” และ “สิ่งที่จะควรจะเป็น” สานกันอย่างเป็นระบบจะบังคับให้เราวิพากษ์วิจารณ์และกลั่นกรองคุณค่าของเราว่า ไม่มีอะไรที่แน่นอน ไม่มีอะไรที่ตายตัวในข้ออภิปรายเช่นนั้น ถึงแม้การให้เหตุผลสนับสนุนในเชิงบริบทจะไม่ได้ให้ความแน่นอนแต่ก็ให้เหตุผลว่าสิ่งใดที่ดีกว่า³⁷

³⁴ Don Herzog, Without foundation : Justification in political theory, pp. 9-28.

³⁵ Ibid., same pages.

³⁶ Ibid., same pages.

³⁷ Ibid., same pages.

ข. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนกับรูปแบบการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

การเลือกแนวทางการให้เหตุผลสนับสนุนมีผลต่อการกำหนดบทบาทของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ด้วย หากนักคิดใช้รูปแบบการให้เหตุผลสนับสนุนเชิงบริบทแล้ว แม้นักคิดจะมีแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์แบบมีแก่นแท้หรือไม่ก็ตาม แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จะไม่อยู่ในสถานะเป็นแนวคิดรากฐานที่คุณค่าทางจริยธรรมหรือรูปแบบการปกครองจะได้รับการนิรนัยติดตามมา การสนับสนุนรูปแบบการปกครองหนึ่งใจจะไม่เป็นการสรุปว่ารูปแบบการปกครองแบบนั้นเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุด แต่จะชี้ว่าดีกว่ารูปแบบอื่นๆ เพราะเหมาะกับบริบท ณ เวลานั้นมากกว่า ดังนั้นรูปแบบในการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จึงไม่ได้เป็นรากฐานตั้งต้นในการนิรนัยแนวคิดทางการเมือง ดังนั้นนักคิดที่ให้เหตุผลสนับสนุนที่ไม่ได้ใช้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เป็นรากฐานจึงอาจจะนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไว้เป็นระบอบอย่างชัดเจนหรือไม่ก็ได้ บางท่านก็มีการกล่าวไว้อย่างละเอียดชัดเจน เช่น ซุมปีเตอร์ ส่วนบางท่านก็กล่าวไว้ชัดเจนในโครงร่างของหนังสือแต่เพียงสั้นๆ และกล่าวถึงธรรมชาติมนุษย์อย่างกระจัดกระจายไม่เป็นหมวดหมู่ในค้วบที่เขานำเสนอ เช่น ชาร์โครี

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในฐานะเป็นรากฐานในการนิรนัยรูปแบบการปกครองหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการให้เหตุผลสนับสนุน แต่นักคิดทุกคนก็มีแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์และนำเสนอแนวคิดนี้เพื่อสนับสนุนข้อเสนอหรือมาตรการทางการเมือง ดังนั้น เนื้อหาในส่วนที่นักคิดนำเสนอเพื่อสนับสนุนหรือให้ความชอบธรรมกับรูปแบบการปกครองของตนหรือวิพากษ์วิจารณ์รูปแบบการปกครองแบบอื่นๆ รวมทั้งกรอบการวิเคราะห์หรือจุดยืนที่นักคิดมีนั้นจะสามารถสกัดให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ และ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์กับรูปแบบการปกครองได้เสมอ

2.3.4 ลักษณะของแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในงานทางการเมือง

ในงานทางการเมือง แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เป็นเชิงปทัสถาน ดังที่ คริสโตเฟอร์ เจ. เบอรี่ (Christopher J. Berry) กล่าวไว้ว่า แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จะสามารถมีที่ในรัฐศาสตร์ก็เพียงแต่ในฐานะแนวคิดเชิงชี้แนะสั่งการ ทั้งนี้เพราะแนวคิดดังกล่าวมีหน้าที่เป็นข้อสนับสนุนการอภิปรายเพื่อปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงสถานะเดิม³⁸ และในการใช้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

³⁸ Daniel Yankelevich, *The idea of human nature*[Online]. (1965): Available from:

ทำการอภิปรายนั้น ประกอบไปด้วย ลักษณะเชิงการบรรยาย และเชิงการชี้แนะสั่งการ นักคิดจะใช้ลักษณะทั้งสองอย่างสอดคล้องและควบคู่กันไป ทั้งนี้ในเชิงการบรรยายนั้นแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มีหน้าที่เป็นองค์ประกอบในการทำความเข้าใจข้อเสนอทางการเมืองของนักคิดซึ่งเป็นเชิงปทัสสถาน ดังนั้นในงานทางการเมือง แนวคิดเชิงการบรรยายจึงเป็นรองแนวคิดเชิงปทัสสถานเสมอไป ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจอะไรคือข้อเท็จจริงของธรรมชาติมนุษย์ แยกไม่ออกจากการตัดสินใจคุณค่าว่าลักษณะของธรรมชาติมนุษย์ลักษณะใดที่นักคิดเห็นว่าเหมาะสม³⁹

สำหรับในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาจำกัดการนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในลักษณะที่สอง หรือ แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ในงานทางการเมือง

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไม่ใช่ประเด็นที่เห็นได้ชัดมากเท่ากับแนวความคิดทางการเมืองอื่นๆ อย่างเช่น สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม⁴⁰ เนื่องจากแนวความคิดทางการเมืองเหล่านี้ได้รับการอ้างอิงถึงอย่างชัดเจนบ่อยครั้งกว่าการกล่าวถึงคำว่า “ธรรมชาติมนุษย์” ใดๆ ก็ดี แนวคิดเรื่องธรรมชาติคือแนวคิดพื้นฐานของแนวความคิดทางการเมืองเหล่านี้⁴¹ นักทฤษฎีทางการเมืองทุกคนอาศัยรูปแบบของมนุษย์บางรูปแบบในการอธิบายว่าสิ่งใดผลักดันให้มนุษย์กระทำการต่างๆ และในการสนับสนุนสถาบันทางการเมืองที่เขานำเสนอ แม้บางครั้งรูปแบบมนุษย์จะซ่อนอยู่แต่ไม่เคยที่จะไม่มี

เนื่องจากการใช้แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มีเป้าหมายทางการเมือง ดังนั้นนักคิดทางการเมืองจึงเลือกที่จะกล่าวถึงแง่มุมบางด้านของธรรมชาติมนุษย์ที่พวกเขาเห็นว่าสำคัญ นักคิดการเมืองส่วนใหญ่ตระหนักดีว่า มนุษย์มีความซับซ้อนและมีหลายด้าน มนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบทางชีววิทยา ทางกายภาพ ทางจิตวิทยา ทางสติปัญญา ทางสังคม แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ไม่ได้ปกปิดหรือมองข้ามความซับซ้อนนี้มากเท่ากับความพยายามที่จะกำหนดระเบียบให้กับความซับซ้อนนี้ การกำหนดระเบียบทำโดยการกำหนดลักษณะบางประการของธรรมชาติมนุษย์ที่พวกเขาเห็นว่าสำคัญ⁴² เช่นอาจกำหนดว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น

---

www.danyankelovich.com/theideaofhumannature.html[2005, August 10]

³⁹ Christopher J. Berry, *Human nature* (London: Macmillan Education, 1986), pp. ix, x.

⁴⁰ Ibid., same pages.

⁴¹ Andrew Heywood, *Political ideas and concepts : An introduction* (London: The Macmillan Press, 1994), pp. 315-326.

⁴² Ibid., same pages.

สำหรับหน้าที่ของธรรมชาติมนุษย์ ผู้ศึกษาจะนำเสนอแนวคิดของคริสโตเฟอร์ เจ เบอริ และจะแสดงทัศนะของตนเองว่าเห็นด้วยหรือปฏิเสธแนวคิดบางอย่าง ทัศนะของผู้ศึกษาดังกล่าว พัฒนาขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดประชาธิปไตยและจากการเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่ได้ศึกษามากับแนวคิดของเบอริ

เบอริชี้ว่า แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มีหน้าที่ 3 ประการอันได้แก่

1. ความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติใช้ (practicability) กล่าวคือ การเป็นแนวคิดในทางปฏิบัติ เมื่อผู้แต่งอ้างถึงว่าธรรมชาติมนุษย์เป็นแนวความคิดในทางปฏิบัติ หมายความว่าแนวคิดถูกใช้เมื่อมีการพิจารณาถึงการกระทำของมนุษย์ เมื่อมีการพิจารณาว่าสิ่งใดสมควรหรือเหมาะสมสำหรับมนุษย์ที่จะทำ

เบอริชี้ว่าแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์มีลักษณะคู่คือเป็นเชิงบรรยายและชี้แนะสั่งการ ดังนั้น แนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จึงอาจเป็นการสนับสนุนสถานะเดิมที่ดำรงอยู่ หรือไม่ก็ถูกเป็นเครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์ ในกรณีที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งนั้น แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จะให้ข้อวินิจฉัยว่า มีอะไรผิดพลาดที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับมนุษย์ และให้ข้อชี้แนะสั่งการว่าเราจะแก้ไขได้อย่างไร ตัวอย่าง แนวคิดมาร์กซ์มองว่า ธรรมชาติมนุษย์เป็นเชิงชุมชน และ แนวความคิดและทัศนคติทางศีลธรรมของมนุษย์ถูกกำหนดจากประเภทของสังคมที่เราอาศัยอยู่ สิ่งที่ผิดพลาดเกี่ยวกับมนุษย์คือ มนุษย์แปลกแยกจากตัวเองเพราะไม่ได้อยู่ในชุมชน สังคมนิยมไม่อนุญาตให้ธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ซึ่งแฝงเป็นศักยภาพอยู่ได้พัฒนาและแสดงตัวเองออกมา ซึ่งหนทางแก้ไขนั้น มาร์กซ์มองว่าจะไม่ใช่การแก้ไขที่แท้จริงในชีวิตของปัจเจกบุคคลจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบอบสังคมเศรษฐกิจ⁴³

2. ความเป็นสากล(universality) กล่าวคือ การเป็นแนวคิดที่ได้รับการนำมาใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงลักษณะสากลของมนุษย์ เมื่อผู้แต่งอ้างว่าความเป็นสากลเป็นด้านหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ ผู้แต่งหมายความว่า หลักการเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่ผู้แต่งเสนอนี้มีขอบข่ายครอบคลุมทุกคน มนุษย์แต่ละคนจะมีธรรมชาติเหมือนกัน

ความเป็นสากล คือการเชื่อว่ามนุษย์ชาติมีคุณลักษณะร่วมกัน แม้ว่ามนุษย์จะมีความแตกต่างกันแต่ในความต่างนี้มีความเหมือนร่วมกันอยู่เป็นสากล ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีโครงสร้างอันเป็นสากลที่ทำให้มนุษย์มีลักษณะร่วมกันบางประการ แต่ไม่ใช่เพราะเหตุบังเอิญ ธรรมชาติของมนุษย์ในแง่ความเป็นสากลนี้จะไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขของเวลาและสถานที่ ด้วยความไม่ผันแปร

⁴³ Leslie Forster Stevenson, *Seven theories of human nature* (Oxford: Clarendon Press, 1974), pp. 3-9.

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์จึงมีหน้าที่สำคัญในทางการเมือง คือเป็นหลักการที่ไม่ผันแปรไว้ตัดสินถึงความเหมาะสมของ คำสั่ง กฎหมาย ธรรมเนียม นโยบาย และอื่นๆ ที่มีความเฉพาะเจาะจงในทางกฤษฎีการ⁴⁴

อย่างไรก็ดี เมื่อผู้ศึกษาได้วิเคราะห์คำตอบของนักคิดประชาธิปไตยท่านต่างๆ ผลการศึกษาพบว่านักคิดไม่ทุกคนที่เชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติเหมือนกัน เช่น จอห์น สจ๊วต มิลล์ มองว่า คนจำนวนน้อยสามารถยกระดับจิตใจตนเองให้เป็นผู้รักที่จะทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสนใจที่จะใฝ่หาความรู้และขบคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างมีความสุข และคนจำนวนนี้จะพอใจกับความสุขเช่นนี้มากกว่าคนทั่วไปที่พอใจกับความสุขแบบที่ตอบสนองความต้องการทางกาย จะเห็นได้ว่า คนทั่วไปมีธรรมชาติแตกต่างจากคนจำนวนน้อยที่มีสติปัญญาและคนทั่วไปนั้น ไม่สามารถเข้าถึงความสุขระดับสูงได้ แม้ว่านักคิดบางท่านจะชี้ว่า มนุษย์มีธรรมชาติแตกต่างกัน แต่นักคิดทุกท่านนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของตนในฐานะหลักการที่ไม่เปลี่ยนแปลงและมีเจตนาที่จะอธิบายมนุษย์โดยรวมไม่ได้มีเจตนาที่จะกล่าวถึงมนุษย์ปัจเจกบุคคลหนึ่งใดเป็นการเฉพาะ

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับแนวคิดของเบอร์รีที่มองว่าความเป็นสากลเป็นเรื่องของขอบข่าย กล่าวคือ ธรรมชาติมนุษย์มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในขอบข่ายที่เป็นสากล ดังนั้น ธรรมชาติมนุษย์จึงเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์และจะปรากฏให้เห็นได้มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมด้วย แต่ผู้ศึกษามีทัศนะที่แตกต่างไปจากเบอร์รีในเรื่องความหมายของคำว่าสากล เพราะเบอร์รีมองว่ามนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติเหมือนกัน แต่จากการศึกษาคำตอบของนักคิดประชาธิปไตย ผู้ศึกษาค้นพบว่า ไม่ใช่ทุกคิดทุกคนที่จะคิดว่ามนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติเหมือนกัน ความเป็นสากลตามทัศนะของผู้ศึกษาคือ หลักการที่นักคิดนำเสนอสามารถนำไปอธิบายได้อย่างเป็นสากล เพราะไม่ใช่คำอธิบายสำหรับปัจเจกบุคคลใดคนหนึ่งเพียงคนเดียว สำหรับประเด็นที่ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับทัศนะของเบอร์รีคือการที่เบอร์รีมองว่า สิ่งแวดล้อมก็มีอิทธิพลต่อมนุษย์เช่นกัน

เบอร์รีชี้ว่าการโต้แย้งที่เริ่มมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ระหว่างฝ่ายสัจนิยม ภายใต้ชื่อของธรรมชาติ กับบริบทนิยมภายใต้ชื่อการเลี้ยงดู (nature vs nurture) จึงเป็นการมองอย่างสุดขั้วมากเกินไป และมองไม่เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม⁴⁵

ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยกับการอธิบายพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ว่ามีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียวหรือธรรมชาติเพียงอย่างเดียว เพราะพฤติกรรมของมนุษย์มีความซับซ้อนและมีสาเหตุได้จากทั้งการเลี้ยงดู(สิ่งแวดล้อม) หรือจากสัญชาตญาณ(ธรรมชาติ) การอธิบายถึงความสามารถในการใช้ภาษาของมนุษย์ว่ามีสาเหตุมาจากสัญชาตญาณหรือไม่ก็เป็นการเรียนรู้และเป็นวิธี

⁴⁴ Christopher J. Berry, *Human nature*, pp. xi, xii, 58-67.

⁴⁵ *Ibid.*, p. 70.

การอธิบายที่สร้างความสับสน เพราะความสามารถดังกล่าวของมนุษย์เกิดขึ้นจากสัญชาตญาณ (ธรรมชาติ)และการเรียนรู้(สิ่งแวดล้อม)*

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า เราจะเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ เราต้องมองบริบทด้วย และเราจะเข้าใจบริบทเราก็ต้องมองมนุษย์ผู้กระทำการในบริบทนั้นๆ เช่นกัน ทั้งนี้เพราะไม่ว่าพฤติกรรมใดของมนุษย์ไม่ได้เป็นตัวอย่างบริสุทธิ์ของธรรมชาติหรือการเลี้ยงดู⁴⁶ พฤติกรรมของมนุษย์ได้รับการจัดรูปจัดร่างจากปัจจัยหลายประการ เช่น ปัจจัยทางพันธุกรรม ฮอร์โมนในสมอง ปัจจัยทางประสาทการณของปัจเจกบุคคล สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ ระบบการตอบสนองทางชีววิทยาก็ยังขึ้นอยู่กับการพัฒนาหรือประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลเช่นกัน⁴⁷ จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติมนุษย์จึงมีความซับซ้อนและปรับเปลี่ยนได้อย่างสูง^{*} ดังนั้นแล้ว ปัจเจกบุคคลโดยธรรมชาติเป็นทั้งผู้ที่ร่วมมือกัน และ แบนแข่งขันกัน ทั้งเห็นแก่ประโยชน์ตนและเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น

* การแบ่งแยกระหว่างธรรมชาติและ การบำรุงเลี้ยงดู(วัฒนธรรม)นั้นเป็นทวิลักษณ์ที่ผิดธรรมชาติและวัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ไม่มิตีพิผลต่อกัน แต่ละส่วนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การมองว่าธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นประเภทที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงนั้น เป็นการจัดประเภทที่ผิดพลาด เพราะเป็นการเทียบเคียงพฤติกรรมของมนุษย์กับวัตถุ วัตถุสามารถดำรงอยู่โดยแยกจากกันเป็นส่วนๆ ได้ แต่พฤติกรรมหรือประสบการณ์ของมนุษย์นั้นสัมพันธ์กับโลกทางกายภาพ ร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ เช่น ความรักเป็นเสมือนสนามแห่งพลังที่จัดระเบียบและกำหนดความหมายและความสำคัญให้กับบุคคล หรือสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว ความรักจัดระเบียบสนามแห่งความหมายและความสัมพันธ์ของเรา ความรักเป็น gestalt ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบทางจิตใจ(psychic organization)เดิม และมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้นความรักจึงไม่ใช่ก้อนหินที่ไม่มิตีพิผลในการปรับเปลี่ยนความคิด และความรู้สึกที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว

การใช้ภาษาในการจัดประเภทประสบการณ์มนุษย์ ในลักษณะเดียวกับการใช้ภาษาในการจัดประเภทวัตถุนั้นทำให้เราอาจเข้าใจไปว่าประสบการณ์มนุษย์ไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมหรือต่อวัตถุ จะเห็นได้ว่า ภาษาเป็นข้อจำกัดในการสื่อความหมายได้ ผู้สนใจประเด็นนี้โปรดดู

ผู้สนใจ โปรดดู Daniel Yankelovich, *The idea of human nature*[Online]. 1965. Available from: www.danyankelovich.com/theideaofhumannature.html[2005,January 10]

⁴⁶ Ibid., same pages.

⁴⁷ Ibid., same pages.

* the enlarged primate cortex ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้อย่างพิเศษผิดธรรมดา และสามารถมีพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้(behavioral plasticity)

ไม่มีนักคิดคนใดได้กล่าวถึงธรรมาธิปไตยไว้ครบถ้วนทุกด้าน เนื่องจากนักคิดคัดเลือกบางด้านของธรรมาธิปไตยนั้นมาปรับใช้เพื่อสร้างทฤษฎีตามแนวคิดของตน การคัดเลือกเป็นเรื่องเชิงปทัสสถาน เป็นฐานให้กับคำตอบสำคัญต่อปัญหาทางการเมืองที่เขาต้องการแก้ไข เช่น สภาพบ้านเมืองมีความวุ่นวายในสมัยของฮอบบส์ สิ่งที่เขาได้เห็นคือธรรมาธิปไตยที่เห็นแก่ตัวอย่างชั่วร้ายของมนุษย์ การแก้ไขความสงบตามข้อวินิจฉัยของเขาคือการที่ปัจเจกบุคคลมอบอำนาจสูงสุดเด็ดขาดให้กับองค์อธิปัตย์ เป็นต้น

สำหรับแนวคิดแบบสิ่งแวดล้อมนิยมที่มองว่าธรรมาธิปไตยปรับเปลี่ยนได้ตามสิ่งแวดล้อมนั้น หากผู้ที่ใช้แนวคิดดังกล่าวนำมาใช้ในบริบททางการเมือง พวกเขาต้องตอบให้ได้ว่าคุณค่าอะไรที่เขาอยากให้มนุษย์ยึดถือ ดังนั้น แนวคิดเรื่องธรรมาธิปไตยในบริบททางการเมืองจึงเป็นเรื่องเชิงปทัสสถานเสมอ และข้อโต้แย้งที่ว่า การนำเสนอแนวคิดเรื่องธรรมาธิปไตยของนักคิดทางการเมืองไม่สมจริงบ้าง หรือว่าเป็นการเสนอความจริงเพียงบางส่วน จึงเป็นข้อโต้แย้งที่นอกประเด็น ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของนักคิดทางการเมืองคือการเสนอทางแก้ไขปัญหาทางการเมือง

3. ความไม่เปลี่ยนแปลง(giveness) กล่าวคือ การเป็นแนวคิดที่บ่งบอกว่าคุณลักษณะอันเป็นตายตัว กล่าวคือธรรมาธิปไตยนี้เป็นจริงอย่างไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อผู้แต่งอ้างอิงว่ามนุษย์มี ธรรมาธิปไตยอย่างติดตัวมา โดยที่มนุษย์ไม่อาจปฏิเสธหรือขจัดไปได้ก็เป็นการกล่าวถึงข้อจำกัดหรือขอบเขตในการกระทำสิ่งต่างๆ ของมนุษย์

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาตัวบทของนักคิดประชาธิปไตย นักคิดเหล่านี้ก็มองว่ามนุษย์มีธรรมาธิปไตยบางส่วนที่เปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน เช่น เจมส์ มิลล์ มองว่าโดยดั้งเดิมแล้วมนุษย์จะเห็นแก่ตนเป็นใหญ่ แต่ด้วยอิทธิพลของการศึกษา มนุษย์สามารถมีแรงคล้อยใจที่คำนึงถึงคนอื่น ๆ ได้ แต่ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับเบอร์รีว่า ธรรมาธิปไตยเป็นสิ่งที่ผู้วางมาตรการทางการเมืองจะต้องพิจารณา ผู้ศึกษามองว่า การวิเคราะห์และสังเกตธรรมาธิปไตยในบริบทที่นักคิดอ้างอิงถึงจะเป็นการพิจารณาว่ามนุษย์มีพฤติกรรมที่นักคิดเห็นว่าเป็นปัญหา และจะสามารถแก้ไขได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นตามความหมายนี้ แนวคิดเรื่องธรรมาธิปไตยจึงเป็นแก่นหนึ่งในการนำเสนอทฤษฎีการเมืองเพื่อหาคำตอบว่า มนุษย์ควรจะมีปฏิบัติตัวอย่างไร ภายใต้สังคมการเมืองแบบไหน เพื่อแก้ไขปัญหาจากธรรมาธิปไตยหรือปัญหาจากสภาพแวดล้อมอะไร

2.4 แนวคิดเรื่องแรงจิตใจของมนุษย์⁴⁸

การจัดแบ่งประเภทของแรงจิตใจต่างๆ ของนักคิดประชาธิปไตยด้วยตัวแทนนั้นเป็นการแบ่งโดยคำนึงถึงตนเองหรือคำนึงถึงคนอื่น ๆ นี้ เป็นการแบ่งที่สอดคล้องกับมิติแห่งการแบ่งประเภทของธรรมชาติมนุษย์มิติหนึ่ง จากใน Routledge Encyclopedia of Philosophy มิติแบบนี้แบ่งธรรมชาติมนุษย์ออกเป็นแบบที่อ้างอิงถึงตนเอง(self-referential) และอ้างอิงถึงคนอื่น ๆ(other-referential)

แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของนักคิดแต่ละท่านแตกต่างกันไปในแง่ของการพิจารณาว่าปัจเจกบุคคลได้พิจารณาถึงผลประโยชน์ของตนเองโดยเชื่อมโยงเข้ากับโชคชะตาและความคิดความรู้สึกของปัจเจกบุคคลอื่น มากน้อยเพียงใด แรงจิตใจหรือแรงกระตุ้นที่อ้างอิงถึงตนเองคือแรงผลักดันในการกระทำสิ่งต่างๆที่ปัจเจกบุคคลหนึ่งมี อันสืบเนื่องมาจากการที่ปัจเจกบุคคลนั้นพิจารณาถึงสภาพเงื่อนไขของตนเอง ตัวอย่างเช่น คำขวัญหาเสี่ยงเลือกตั้งประธานาธิบดีของโรนัลด์ เรแกนในปี 1984 ที่ว่า “ตอนนี้ฐานะคุณดีขึ้นกว่าเมื่อสี่ปีที่แล้วหรือไม่” คำขวัญของเรแกนนี้วางฐานอยู่บนแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์แบบอ้างอิงถึงตนเอง แนวคิดดังกล่าวสันนิษฐานว่า บุคคลนั้นสนใจที่จะพัฒนาความเป็นอยู่ของตัวเอง โดยไม่มีความจำเป็นต้องคิดเปรียบเทียบกับความเป็นอยู่ของคนอื่นๆ

สำหรับแรงจิตใจที่อ้างอิงถึงคนอื่น ๆ คือแรงผลักดันในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ปัจเจกบุคคลหนึ่งมี อันสืบเนื่องมาจากการที่ปัจเจกบุคคลนั้นเปรียบสภาพเงื่อนไขของตนเองกับสภาพเงื่อนไขของคนอื่นๆ ตัวอย่างเช่น คำพูดของลูกจ้างที่พูดกับนายจ้างงานว่า “ฉันไม่สนใจว่าฉันได้รับค่าจ้างเป็นจำนวนเงินเท่าไร แต่ขอให้มากกว่านายโจนส์คนนั้นก็แล้วกัน” ลูกจ้างคนนี้พิจารณาถึงผลประโยชน์ของตัวเองโดยเปรียบเทียบกับสวัสดิการของคนอื่นๆ

นักคิดทางการเมืองที่มีทัศนะเรื่องธรรมชาติมนุษย์แบบอ้างอิงถึงผู้อื่น เช่น มาร์กซ์ได้พิจารณาการกดขี่ขูดรีดแรงงานโดยเปรียบเทียบส่วนที่ลูกจ้างได้รับกับกำไรที่นายจ้างได้รับ ดังนั้นแม้ว่าลูกจ้างจะได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้นและรู้สึกว่าสวัสดิการของตนดีขึ้นก็ตามที แต่การกดขี่ก็อาจจะยังมีอยู่ก็ได้

สำหรับนักคิดที่มีทัศนะแบบผสมระหว่างแรงจิตใจของมนุษย์ที่อ้างอิงถึงตนเอง และอ้างอิงถึงผู้อื่นนั้น ได้แก่ จอห์น รอลส์ โดยรอลส์อภิปรายถกเถียงว่าผู้ที่สมเหตุสมผล(rational people) ที่

⁴⁸Ian Sharpiro, Human nature. In E. Craig editor. Routledge Encyclopedia of Philosophy 4 (1998), pp. 523-524.

ต้องการสภาพความเป็นอยู่ของปัจเจกบุคคลที่มีสวัสดิภาพที่แย่ลงกว่าเดิมนั้น เขาก็จะยังคงช่วยผู้ที่อยู่ในสภาพดังกล่าวต่อไป แม้ว่าผู้ที่ตกอยู่ในสภาพอันย่ำแย่จะเปลี่ยนเป็นคนอื่นก็ตาม เขาก็ยังยึดมั่นหลักการเดิม เขาก็ยังอ้างอิงถึงหลักการที่เขาเองยึดถืออยู่เช่นเดิม

ไม่ว่าเราจะคิดว่า ธรรมชาติมนุษย์โดยพื้นฐานแล้วจะเป็นผู้ที่อ้างอิงถึงตนเอง หรืออ้างอิงถึงคนอื่น ๆ ก็ตาม ความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ดังกล่าวจะมีความหมายโดยนัยที่สำคัญต่อทศนะเรื่องการเมืองและ ความยุติธรรมในการจัดสรรสิ่งต่างๆ ซึ่งนักประ โยชน์นิยม มีแนวโน้มที่จะมองว่า มนุษย์เป็นผู้แสวงหาประโยชน์ส่วนตัวโดยอ้างอิงถึงตนเองในระดับที่สูงที่สุด

ส่วนผู้ที่มีทศนะในแบบอริสโตเติล เช่นอลาสแตร์ แมคอินไทร์(Alasdair MacIntyre) จะมองว่า มนุษย์อ้างอิงถึงคนอื่น ๆ สิ่งที่มีมนุษย์ให้ค่าเหนือสิ่งอื่นใดคือ การได้รับการยกย่องหรือได้รับการมองว่าตนเองมีคุณค่าจากผู้อื่นที่เขาเคารพหรือชื่นชม หรือแนวคิดของเฮเกล(Hegel) ใน “ปรากฏการณ์วิทยา” (Phenomenology) ที่มองว่า นายทาสอยากจะทำลายทาสก็เพราะมีแรงคลใจที่จะเป็นที่ได้รับการยกย่องจากผู้ที่เขาเคารพยกย่อง

การอ้างอิงถึงตนเองนั้นไม่ได้เทียบเท่ากับความเห็นแก่ตัว แม้ว่าผู้ที่มีแรงคลใจแบบอ้างอิงถึงตนเองนั้น อย่างดีที่สุดก็จะเป็นผู้ไม่ใส่ใจกับ โชคชะตาหรือความเป็นไปของคนอื่น ๆ แต่ผู้มีแรงคลใจแบบที่อ้างอิงถึงคนอื่น ๆ ก็อาจจะเห็นแก่ตัวมากกว่าหรือน้อยกว่าก็ได้ ดังเช่น ข้อเรียกร้องต้องการของลูกจ้างที่อยากจะได้รับค่าจ้าง มากกว่า น้อยกว่า หรือเท่ากับ คนอื่น ๆ ที่เขาอ้างอิงถึงนั้น เป็นข้อเรียกร้องแบบเดียวกันคือเป็นการอ้างอิงถึงคนอื่น ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็แรงคลใจแบบเห็นแก่ตัวหรือแบบใจกว้าง

จะเห็นได้ว่าการอ้างอิงนี้เป็นการอ้างอิงถึง โครงสร้างทางจิตวิทยา ไม่ใช่การอ้างอิงถึงเนื้อหา ดังนั้น แรงคลใจที่อ้างอิงถึงตนเองอาจจะเป็แรงคลใจที่เห็นแก่ตัวหรือไม่ก็ได้ และแรงคลใจที่อ้างอิงถึงคนอื่นก็ไม่ต้องเป็แรงคลใจที่ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขเสมอไป มนุษย์ประเภทที่อ้างอิงถึงตนเองอาจเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ หากเขายึดมั่นหลักการที่ว่า การช่วยเหลือผู้อื่นคือสิ่งที่สมเหตุสมผล ไม่ว่าผู้ที่เดือดร้อนจะเป็นใคร เป็นต้น และผู้ที่อ้างอิงถึงคนอื่น อาจจะเป็นผู้เมตตากรุณาาก็ได้ หากว่าเขามีความสุขมากขึ้นเมื่อคนอื่น ๆ มีความสุข พวกเขาผู้ร้าย หรืออาชญากรบางคนก็มีแรงคลใจที่อ้างอิงถึงคนอื่น ได้หากว่า เขามีความสุขที่ได้ทำให้คนอื่นเดือดร้อน

นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านยกย่องผู้ที่มีเจตนาดีในการทำเพื่อส่วนรวมและสามารถกระทำสิ่งที่เป็นผลดีกับสังคมได้ เช่น พับลิอัส ชื่นชมคนที่มีความดีและมีปัญญา เพราะพับลิอัสชี้ว่า คนที่มี

จิตใจคืออย่างเดียวกันไม่เพียงพอเพราะเขาอาจจะตัดสินใจเรื่องต่างๆ ผิดพลาดเพราะมีสติปัญญาน้อย หรือมีอคติ และนักคิดประชาธิปไตยด้วยตัวเองได้กล่าวประมาณผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวจนทำให้คนอื่นเดือดร้อน สำหรับนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรักก็วิพากษ์วิจารณ์ผู้ที่คำนึงถึงแต่ตนเองโดยไม่สนใจที่จะช่วยเหลือใคร

สำหรับแรงคลใจที่อ้างอิงถึงคนอื่นๆ แบบที่ส่งผลต่อความสมัคสมานของสังคมนั้น คือการร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นด้วยความห่วงใยใส่ใจ หรือด้วยความเมตตากรุณา ดังเช่น ความรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นผู้อื่นกำลังจะจมน้ำเป็นแรงผลักดันให้เรากระโดดเข้าไปช่วย นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านชื่นชมผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมเป็นว่าคนมีจิตใจดี

เนื่องจากนักคิดประชาธิปไตยกล่าวถึงแรงคลใจของมนุษย์โดยสัมพันธ์กับผลลัพธ์ของแรงคลใจ โดยการอธิบายแรงคลใจโดยสัมพันธ์กับเจตนาและผลลัพธ์ในการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวแบบเห็นแก่ตัว หรือแบบที่สอดคล้องกับประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงแบบที่เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงจะจัดประเภทแรงคลใจของมนุษย์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดของนักคิดประชาธิปไตยออกเป็นสองแบบกว้างๆ ได้แก่ แรงคลใจที่ส่งผลต่อความสุขและความสมัคสมานของสังคม หรือ แรงคลใจในทางบวก และแรงคลใจที่ส่งผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หรือ แรงคลใจในทางลบ

สำหรับแรงคลใจในทางบวกนั้น นักคิดประชาธิปไตยเชื่อว่าแรงคลใจดังกล่าวคือการคำนึงถึงผู้อื่น ซึ่งแบ่งออกเป็นสองระดับ คือ ระดับแรก แรงคลใจที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นได้รับผลร้ายจากการกระทำของตน ซึ่งหมายถึง แรงคลใจในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่เป็นปฏิปักษ์กับประโยชน์ส่วนรวม ในระดับนี้ นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านคาดหวังให้มนุษย์ทั่วไปมี และระดับที่สอง แรงคลใจในการใส่ใจที่จะทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในระดับนี้นักคิดประชาธิปไตยด้วยตัวเองคาดหวังให้คนจำนวนน้อยที่มีบทบาทในการตัดสินใจทางการเมืองต้องมี และนักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรักคาดหวังให้คนทั่วไปมี

สำหรับแรงคลใจในทางลบนั้นสามารถแบ่งออกเป็นสามระดับคือ ระดับแรก การยอมรับและปฏิบัติตามระบบที่เอารัดเอาเปรียบเพื่อให้ตนเองได้ความสุขมากที่สุด ในระดับนี้นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกรักมองว่าเป็นปัญหา เช่น บาร์เบอร์มองว่าการพอใจกับการซื้อของราคาถูกที่ผลิตจากโรงงานที่กดขี่ขูดรีดแรงงานนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควร ขณะที่นักคิดประชาธิปไตยด้วยตัวเองไม่ให้ความสำคัญมากนัก แม้ว่าชาร์โดรี ซึ่งเป็นนักคิดประชาธิปไตยด้วยตัวเองบางท่านที่เสนอให้มนุษย์ปฏิเสธทัศนคติอันผิดพลาดบางอย่างที่แพร่หลายทั่วไป เช่น แนวคิดที่ว่ามนุษย์คือสัตว์เศรษฐกิจที่ทำการต่างๆ โดยหวังผลได้ตอบแทนก็ตาม แต่ ชาร์โดรีก็คาดหวังให้ผู้นำ หรือนักการเมือง ยึดถือหลัก

จรรยาในการทำสิ่งดีแบบไม่หวังผลได้มากกว่าจะคาดหวังจากพลเมือง เพราะแม้ชาร์โตริจะต้องการให้คนทั่วไปยึดถือหลักจรรยาดังกล่าว แต่ชาร์โตริก็ระบุอย่างชัดเจนว่าหน้าที่ของพลเมืองทั่วไปคือการคัดเลือกตัวแทนที่ดี นำสังเกตว่าระดับความคาดหวังของนักคิดประชาธิปไตยให้คนทั่วไปเป็นคนที่กำลังถึงประโยชน์สุขส่วนรวมนั้นสอดคล้องกันไปกับแนวคิดเรื่องอิสรภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ นักคิดประชาธิปไตยทางเลือกซึ่งเป็นนักคิดที่คาดหวังให้คนทั่วไปมีจิตใจที่คำนึงถึงส่วนรวมนั้นจะมีแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ส่วนนักคิดประชาธิปไตยตัวแทนซึ่งไม่คาดหวังที่จะให้คนทั่วไปต้องทำประโยชน์ให้กับส่วนรวมมากเท่า จะมีแนวคิดที่ไม่ส่งเสริมให้พลเมืองทั่วไปมีส่วนร่วมมากนัก

ระดับที่สอง คือ การใส่ใจแต่ประโยชน์สุขของตนเองโดยไม่สนใจความเดือดร้อนของผู้อื่น และระดับที่สามคือแรงคลใจในการทำสิ่งชั่วร้ายต่อคนอื่น ๆ หรือแรงคลใจที่เป็นปฏิปักษ์ต่อความสมัคปรสมานของสังคม แรงคลใจในระดับที่สองและระดับที่สามนี้ นักคิดประชาธิปไตยทุกท่านปฏิเสธอย่างชัดเจน